

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 353
Субота, 4 октобар 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

**ФЛАШ
ГОРДОН**

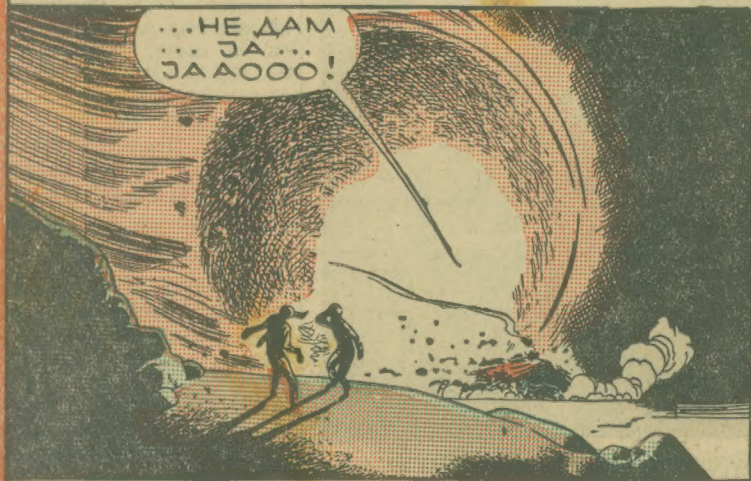

МОКО!
БЕЖИ!

ПУСТИ
ГА! СПАСА-
ВАЈМО
СВОЈЕ
ГЛАВЕ!

ХА! СА ОВИМ РУКАВИЦАМА МОГУ
ДА ТЕ ДРЖИМ, БЛАГО МОЈЕ! НЕ
ДАМ ТЕ... САЧУВАЋУ ТЕ... СА-
ЧУВАЋУ СВАКИ КОМАД!

...НЕ ДАМ
...ЈА...
ЈААААА!

ГЛУПИ
МОКО! ОСТАО
ЈЕ ЗБОГ
НОВЦА!

ПЛАМЕНА
ЛОПТА СРАВНИ-
ЛА ЈЕ КУЋУ СА
ЗЕМЉОМ... И НЕ-
РА У КУЋИ!

ПОГЛЕДАЈ! НИЈЕ
СЕ ЗАУСТАВИЛА!
ИДЕ ПРЕМА
НАМА!

БЕЖИ!
БЕЖИ!

КОПЉАНИЦИ...
ЦИ, ДАЈТЕ ПРА-
ВО У СРЦА ОВИХ
РАЗБОЈНИКА...

СТАНИТЕ! ПОГЛЕ-
ДАЈТЕ! НЕШТО
ДОЛАЗИ
ОВАМО!

КОПЉАНИЦИ,
ШТА ЧЕКАТЕ?
БАЦИТЕ КОПЉА
НА ТЕ...

НЕ! ШТА
ТО ДОЛА-
ЗИ ПРЕМА
НАМА?

ТИ ЛУДИ... НО-
СЕ КЕСЕ С НОВ-
ЦЕМ... А ЊИХ
ГОНИ...

МЕТЕОРИТ!
ЗАР ВАМ НИ-
САМ РЕКАО?

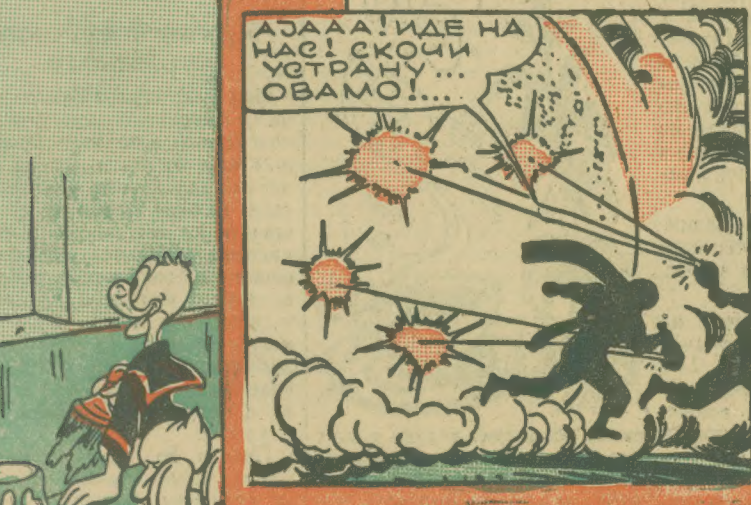
УПОМОК!
УПОМОК!

БАЦИТЕ ТЕ КЕ-
СЕ С НОВЦЕМ...
ИНАЧЕ СТЕ
ПРОПАЛИ!

ТО СУ РАЗБОЈ-
НИЦИ КОЈИ СУ ВАС
ОПЛАЧКАЛИ! НЕЋЕ
ДА СЕ РАСТАЈУ
С ПЛЕНОМ!

ТАКО ЈЕ КАО ШТО
КАЖЕ ДОШЉАК СА
ЗЕМЉЕ! ИЗГЛЕДА ДА
МЕТЕОРИТ ИДЕ
ЗА ЊИХОВИМ
НОВЦЕМ!

АЈААА! ИДЕ НА
НАС! СКОЧИ
УСТРАЈУ...
ОВАМО!...

АЛИ, ЧИМ СУ БАНДИТИ СКРЕНУЛИ
С ПУТА, МЕТЕОРИТ ЈЕ ТАКОЈЕ
ПРОМЕНИО ПРАВАЦ!

НЕ! НЕ!
ТО ЧУДО ИМА
ОЧИ!

ПОМОК!

У овом броју:

- ПРВИ ВАЦИ У ВЕЛИ-
КОЈ ШКОЛИ
- МЕЧ У ПОРТОРОЖУ
- КОЛОСЕУМ
- И МНОГЕ ДРУГЕ
ЗАНИМЉИВОСТИ
- СТРИПОВИ:
Бим челик, Паја, Мики,
Флаш Гордон, Бим и Бум,
Светлост у шуми, Пера
Ждера и Плутон

У I веку пре наше ере грађанима Рима никако није сме ло бити досадно. Да би плебс био задовољан, а самим тим и популаран, император је морао да организује разне

Поморске битке

приредбе, празничне свечаности, које нису биле ништа друго него масовна цирвопролија.

Тако се дешавало да је опроман амфитеатар Колосеума постоји јутрим песком и ишаран крвљу, пун зноја и узбуђења, препрејан аплодисментима великог шаторског крилу разазетом на неких 80 метара изнад арене, претваран, помоћу сложеног система чупањених сланина и брана, на очиглед 50.000 посетилаца — у језеро, право мало море.

Да виде нешто необично

Крв ће чокоро обојити ову воду. То није никаква регата радости, већ бродови осуђени на уништење. Те плаве преба да наоружан једна на другу, а палачи који се налазе на њиховим палубама морају да се боре на живот и смрт, макар било створено и море људске крви.

Раније, у току поподнева по пешчаном тлу арене борили су се гладијатори са малим мечевима и ратним штитовима, борили са малим ратним коњицима, бранили су се људи наоружани боделима од разбеснелих бикова. А сада долази на ред наумахија — поморске борбе у арени, која преба да претставља врхунац свечаности и да доведе гледаоце у екстазу.

... А тога дана плебс у амфитеатру није био задовољан програмом, иако су се гладијатори трудили из ове снаге, и као увек, приликом чупања у арени испоруквали деону руку и изговарали традиционалне речи оних који су унапред осуђени на смрт: „Мртви те поздрављају“.

Али тих дана, примећивало се, ти неустрашиви људи излазили су на арену уплашени: Трачани са бодомом и округлим штитом, оклопљени Самитијани наоружани дугим штитом и сабљом, ретијари који својим трозупцем и мрежом лако савлађују непријатеља. Баш прошле ноћи, двадесет заробљених Гала се убило да не би следећег дана у арени убијали један другог. Због непажње стражара један обесхрабрен немачки заробљеник, одређен за арену, угушио се прогутавши сунђер, други је на путу за Колосеум подметнуо главу под точак кола.

А врхунац општег незадовољства настао је када се видело да су неки омиљени гладијатори потпуно подбацили. Гледаоци су се били овде окупили да виде нешто необично и снажно што ће их, док су бар у Колосеуму, одвојити од њихових свакодневних брига. Великодостојници и сам император знали су да народ не може тако незадовољан напустити свечаност. И зато цар диже руку.

Гвоздене решетке се дижу...

На арени се појављују нове групе наоружаних људи. Редови полазе један ка другом, опрезно, корак по корак, јер сада преба вешто поставити штит и испружити мач. Гледаоци, за тренутак задивљени, увицима поздрављају сваку победу, сваку смрт. Одмах се познаје роб који жели слободу. Он хоће да победи или да умре.

У кратком предаку, стражари одвлаче лешеве погинулих. На песку остају само локве крви, свежи трагови тек завршене борбе. Затим извола хришћане, обучене у беле тунике, копуљене по друмовима и катакомбама. Они долазе до средине арене, клече и рукама подупруцима увис моле свог бога. Гвоздене решетке се дижу и из кавеза излазе изгледни лавови. Опромене жуте мачке заслепљене свет-

ПОСЛЕДЊА БОРБА ГЛАДИЈАТОРА ОДРЖАНА ЈЕ 404 ГОДИНЕ НАШЕ ЕРЕ, А ТАДА СУ, ПО СЕВНИМ ЕДИКТОМ, ЗАБРАЊЕНЕ ОВАКВЕ ПРИРЕДБЕ

КОЛОСЕУМУ

лошћу истежу се по песку, а онда, ускочу у гомилу беспомоћних људи.

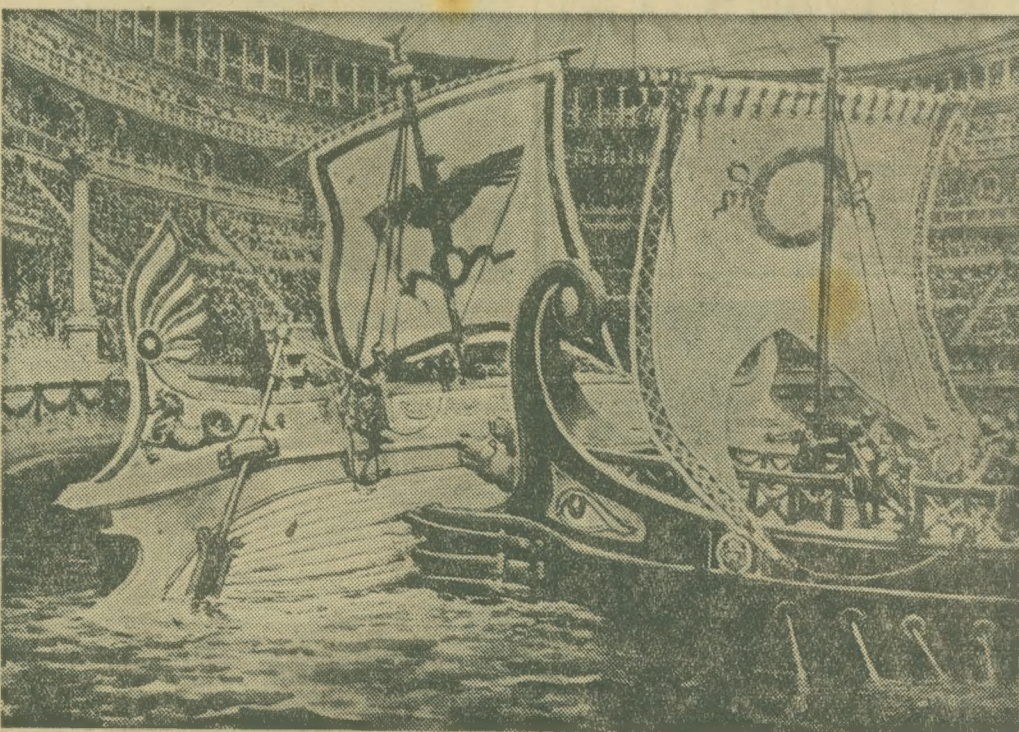
Народ је на ово навикао, и зато му је то увек досадно. Хришћани су мистици и они се радо предају смрти. Пошто их раскомадају дивље звери, почеће борба одређена законима мрачних праћума — а то је борба за опстанак... У арену, са свих страна улазе тигрови, леопарди, носорози, пантери, слоновии, дивљи бикови, Канце, рогови, зуби, сурле, кидају и убијају све што дохвате. Призор достиже кулминацију када последње израњављене дивље звери кидају једна на другу. Гледаоци, олушевљени, поздрављају ове борце који не пузе и не моле за милост.

А онда долази последња тачка програма. Наумахија — поморска битка у арени. Њу је измислио и први приредио Јулије Цезар и тако прославио свој победоносни повратак из Енглеске када је довео заробљене Британце који су као вешти поморци давали отпор његовим бродовима. И император Август је волео поморске борбе у Колосеуму. Ко би заборавио ону његову наумахију, када је римском народу приказивана борба између атинске и персиске флоте. Али, тек Клаудије је својом наумахијом одушевио Рим. Године 52 наше ере он је у бродове смрти укрцао ништа мање него 19.000 људи.

У борби где неће бити победника

Сваки гледалац у Колосеуму устаје од узбуђења. Нарочити систем брана и славина претворно је пешчано тле арене у право језеро. По њему плове мали ратни бродови чије су палубе препуне наоружаних ратника. То су уствари ратни заробљеници, разни преступници, робови, и сви они знају да су осуђени на смрт и да им нема великог избора: или да храбро погину пред императором или да скачући с брода буду погребени у води запаљеном стрелом или погребени кључалом смолом. Назад, они могу да погину, јер зато су ту, и још прозирно смрћу. Ако их ослободје ове поморске битке као кукавице, онда ће их доцније укрести у један чамац који ће преврнути крај једног вештачког острва са изгладнелим крокодилима. И зато је боље умрети сада, витешки, па било то и за једног туђег цара.

... Бродови покретани великим лагано се крећу. Нема много простора за маневар; са свих страна је непријатељ у овој борби где неће бити победника. Гвоздене чакље, као руке смрти, претећи се дижу и хватају бродове, привлаче их. Тада почиње јуриш. Са кратким мечевима. Гладијаторима је ипак лакше, јер они су се борили на песку, а сада је доле вода, и ту чекају стреле, буктине и кључала смола. Са упаленог брода безнадежно се пружају чакље, треба ухватити другу лађу, прећи на њу, кратким мачем је освојити, и борити се још који тренутак да би се живело још који час. Али тамо се од лешева не може искрцати. На једном једином броду су преживели ратници са свих лађа. Али и њега већ обузима пламен. Послед-

РИМСКА НАУМАХИЈА БИЛА ЈЕ У ИЗВЕШНОМ СМISЛУ ВЕРЗИЈА ГРЧКЕ ПРЕТСТАВЕ ПОМОРСКЕ БИТКЕ КОЈА СЕ ИЗВОДИЛА МИМИКОМ. У ГРЧКОЈ ЈЕ ОНА БИЛА ДЕО СВЕЧАНОСТИ ПОСВЕЋЕЊЕ БОГИЊИ АТЕНИ; У РИМУ — ОПЕ КТАКЛ ЗАСНОВАН НА СМРТИ ХИЉАДА ЛЈУДИ

њи мачеви падају из клонулих руку, језеро постаје црвено од ватре и од крви...

Педесет хиљада гледалаца је у делиријуму. У таквим третицима се заборавља све. Император се воли, за њега се гине, освајају туђе земље, њему се упућује само једна молба: „Хлеба и циркуса“.

Вештачки пиринач

Индиски пољопривредни билтен недавно је објавио да је неким њиховим научницима пошло за руком да произведу први вештачки пиринач.

Ту вест пренео је и познати часопис „Природа“ поздрављајући успех индиских научника. Пиринач је и храна која постоји у светског становништва потпуно је оброчна. Верује се да ће сада постати приступачнија и јевтинија.

Вештачки пиринач је уствари извесна мешавина неких врста брашна добијених од корења тапиоке и кикирикија. Од њих се прави тесто у дугим тракама које, пошто се осуши, реже се у ситне комадиће сличне пиринчаном зрнељу. Али тако добивени пиринач још није готов; преба га и даље припремају. Кува се у води којој ов-

у филозофском очајању, гледајући такву једну претставу, стари Сенека је рекао: „Човек пије крв човека“.

Аве, Император! И Сунце као да се склања, црвено, тоне у дубине океана. Цела арена постепено се

них димензија, а ипак грациозно, највеће здање за масовно убијање у Старом веку, тоне у ноћ.

Архитектонски оно је величанствено. А супра, кад поново све почне испочетка, изгубиће се и оно у крви.

да се произведе три пута више вештачког него правог пиринача. Сам посао још одгајавања ових биљака далеко је једноставнији и лакши.

У Индији су ове сезоне за узгајање ових биљака одређене опромне површине земљишта.

Истовремено у многим крајевима Индије подижу се лабораторије и сушаре за производњу овог теста и за коначну његову хемијску обраду.

У ту сврху индиска влада одобрила је само за ову годину велике своте.

Шта треба да знамо о нани?

3 а нану, или метвицу, коју наши људи још јавно кувају и пију као чај, знали су још стари Грци и Римљани. Многи народи су врло давно имали прилике да се увере у њено благотворно дејство на људски организам. Поред тога што има јаку моћ дезинфекције она врши користан тотистицај и неким нашим организмима. По месту које јој припада у биљном царству нану се убраја у зачине и, чместо да се кува као чај, преба би да се припрема као салата, или да се ставља као додаток у јело, слично целеру или першуну.

Нана повољно делује на прева и желудац. Уље, од кога добија карактеристичан мирис, садржи ментол.

Чај од ове биљке утиче на живчани систем у смислу смиривања нервне напетости. Пошто врши благотворан надражај на нека мишићна влакна у организмима за варење, користи за отклањање надимања и спречава аерофагију.

Нана утиче на лучење желу-

дачног сока и жучи; ублажава гађење, спречава повраћање и неутралише непријатан задах.

У последње време ботаничари све више препоручују да се нана ставља у јело или да се користи свежа, као салата. Ко није м стању да је употребљава на такав начин, учиниће

овоме организму велику волуту ако је редовно или повремено кува и пије као чај на празан желудац или после јела.

ШТА ЈЕ »СП-6«?

Ко би могао и помислити, док му се не објасни, да скраћеница „СП-6“ означава научну совјетску станицу „Северни пол-6“, заправо једно ледено острво, још тачније — велику санту леда. Већ има три године како совјетски поларни научници живе и раде на том леденом острву, на тој санти леда. Научници се смењују али научна испитивања се непрекидно врше. Ово ледено острво је дуго 13, а широко 9 километара. Дебљина леда је, како где, од 9 — 12 метара. У летњим месецима нарочито, она се наравно смањује. Уколико би ово острво остало у арктичком басену, кажу научници, оно би могло да служи још 20 година. Али, како изгледа, острво ће, ношено струјама, отпловити у Атлантски Океан, можда већ у току следећих година.

Трактори на највишој висоравни

Ових дана је у Ласи, главном граду Тибета и седишту далајламе, верског поглавице будиста, први пут отворена изложба пољопривредних справа. Људи од којих велика већина дошле није никад видела трактор и друге савремене пољопривредне справе, нагнули су пучи радозналости.

После изложбе и они ће, како живе на највишој висоравни на свету, од преко 4.000 и 5.000 метара — обрађивати земљу модерним справама.

Тибетанци између планина Хималаја, Памира, и Куенлунга, у изворној области река Јанг-цекјанга, Меконга, Брампутре и Инда, и они по јужним дубоким долинама биће оређени због овакве олакшице. Већ део становништва Тибета бави, ће се и даље сточарством због великих површина степе и пустиње.

ВОЛИ ПРОЈУ

Сијамског мачка Роберта, мишеника једне домаћине у Сигнал Маунтину, у америчкој држави Тенеси, снашла је недавно права несрећа када му се прошупљило један од два престолна предња зуба — није могао да једе кузани кукуруз, своју најомиљенију храну. Његове муке су још и појачане јер је уследила зубарева интервенција. Али пошто му је шупљина у зубу испуњена сребром, Роберт је с највећим апетитом почео поново да једе кузани кукуруз.

Ништа без голуба

Да би на својим телевизорима грађани Индианополиса видели ток познатих аутомобилских трка на 500 миља, руководство станице је дошло на идеју да употребје голубове. Они су са стазе преносили филмове у телевизијску станицу у центру града и тако омогућили грађанима да посматрају једну од најзубовијих аутомобилских трка.

О једном шрошку

Породица Џорџа Килтиера, из Вала Вале у држави Вашингтон, позната је по једној случајности која је веома ретка. Наиме, Џорџ Килтиер, његова жена и њихова два сина прослављају своје рођендане сваке године истог дана јер су сви четворо рођени истог датума.

Храна у тубама за пилоте

Око 3000 алуминијумских туба је напуњено концентрованим течном и полутечном храном која ће бити давана пилотима кад лете на велике висине. Овакве проба ће се извршити са америчким војним пилотима. Главне предности овако паковане хране, која ће се давати пилотима обученим у специјална одела, јесу у ово ме — не мења се при наглој промени притиска, а тубе су врло лаке — свега око 9 грама и могу се по потреби стерилисати.

Пилоти ће тако примати млеко, воћне сокове, пилетину, говеђину и шунку.

Преко реке

Прву жичару у Европи изградио је 1644 године. Холанђанин Адам Вибе, и то као помоћно средство приликом подизања тврђаве у Данцигу. Али, то није била и прва жи-

чара у свету. У Кини и Индији њих је било већ много раније и служиле су, као и данас, за превоз преко река и планинских кланаца.

Коњи месно покатолшве

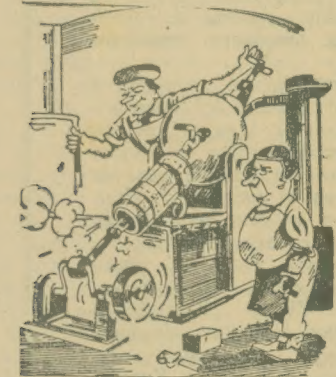
Прву употребљиву парну локомотиву Стивенсон је конструисао 1825 године. Међутим, Енглеска је неколико десетина година пре тога већ имала железницу. Наиме, 1795 године прорадила је железничка пруга дуга 18 километара,

која је везивала Крдиф и Мертир Тојфајл. Само, уместо локомотиве композиција су вукли коњи.

Није дила савршена

Прву клипну парну машину конструисао је, 1706 године, познати француски физичар Дени Папен. Код те његове машине водена пара је поти-

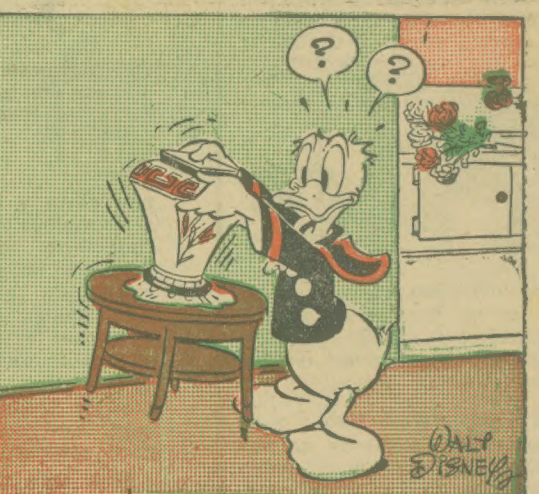
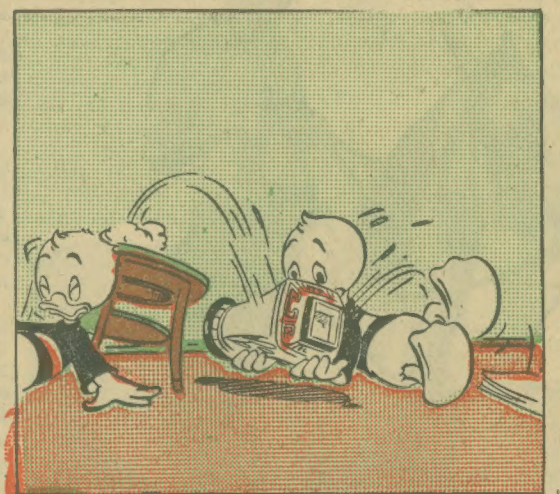
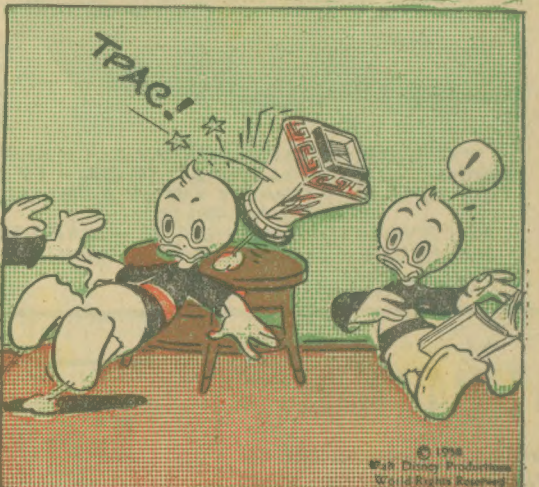
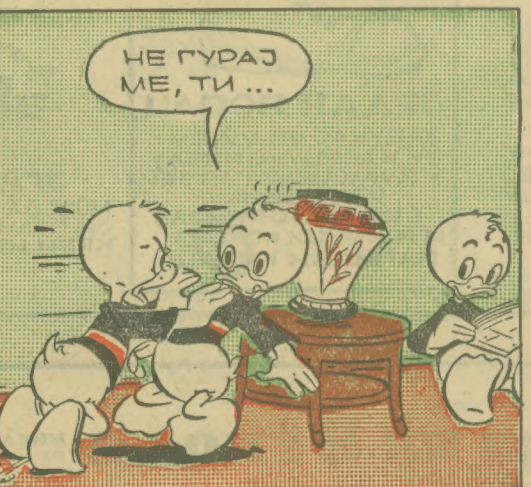
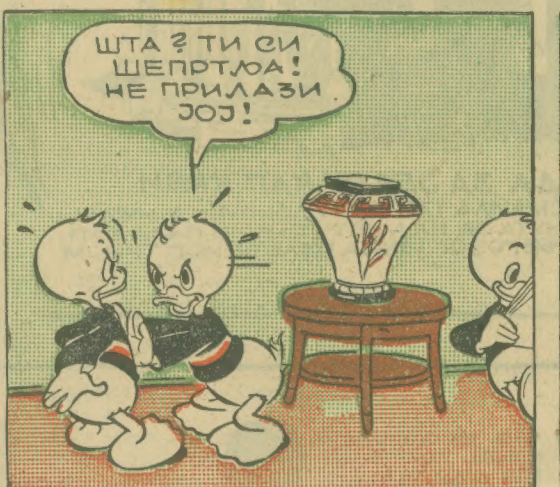
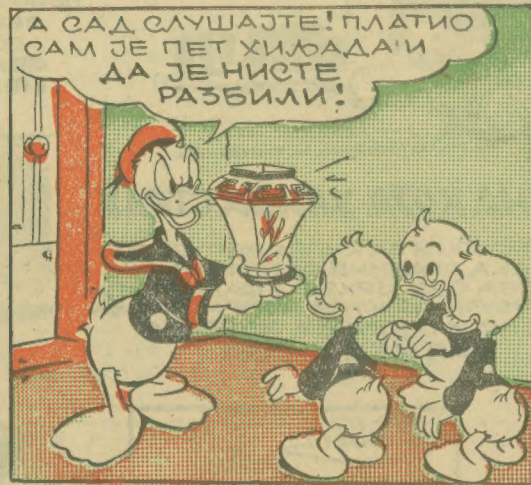
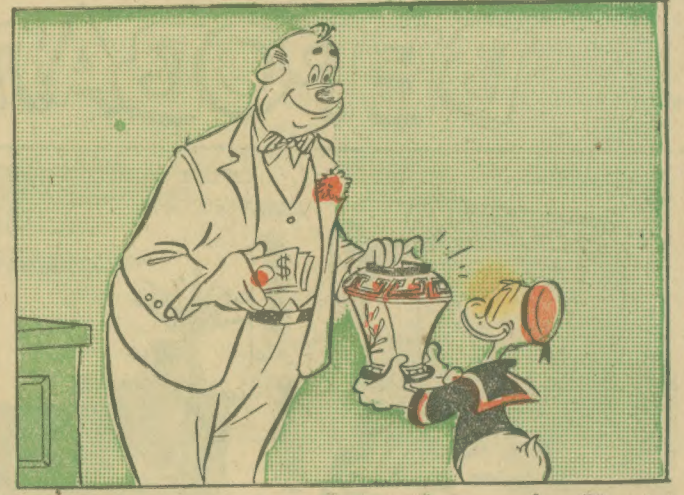
скивала напред један клип. Али, како машина није имала зајамну масу, клип се није могао вратити назад. Уствари, био је то само један покушај да се начини парна машина.

Завишљиве жене из Вајнзберга

Године 1140, Конрад Швапски опсео је град Вајнзберг, који се дуго и упорно бранио. Најзад је и опсађенима и нападачима било јасно да град неће више моћи да одолева. Тада је Конрад затражио да се град преда, али је обећао да

све жене могу при напуштању града слободно да узму све што саме могу понети. Сурадници су се градске катиге отвориле и кроз њих је изашла чудна поворка: свака од жена носила је на леђима свог мужа.

У долинама циновског планинског сплета Хималаја налазе се велика пространства не само с мањим људским насељима,

него и са државама. Кад човек помисли на те далеке земље увек му падне на памет снег, лед и олује које витлају с планина. Али, веровали или не, тамо постоје и предели с благом климом у којима се гаји пиринач и расту разне воћке. Ето, у том крају смештене су три мале државе: Бутан, Кашмир и Непал.

Бутан се налази на јужној страни источног дела Хималаја. То је земља високих планина и пространих долина, које натапају притоке велике реке Брахмапутре. Неке од ових планина имају врхове и од преко 7.000 метара. Земља је пуна временских супротности. На планинама влада готово права поларна клима, а у долинама тропска. Земља је прекривена бујним шумама с тврдом дрветом, а у њеној утроби налазе се богата лежишта разних руда.

Првобитни становници Бутана били су Тефи, које су пре два века покорили Тибетанци. Становништво Бутана бави се пољопривредом и сто-чарством. У низинама навод-

У долини Хималаја...

нава поља, на којима гаји пиринач и кукуруз. У вишим пределима расте просо и хељда. Од стоке има највише коња (понија) и слонова. Бутан је монархија на чијем се челу налази махараџа. Површина државе износи

46.600 квадратних километара, са свега око 300.000 становника. На северу и истоку Бутан се граничи с Кином (Тибет), а на југу и истоку

Индијом. Земља је пуна будистичких манастира. Главни град је Пунака. Иначе, Бутан је под јаким политичким утицајем Индиске Уније, која га, по уговору од 1949 године, заступа у спољним пословима, док он у унутрашњим по словима има аутономију.

Кашмир се налази у Сринагарској Долини, која је дуга 130 а широка 40 километара. Обухвата пределе планинског сплета Каракорума, у коме се налазе огромни врхови и циновски ледници, затим долину горњег тока реке Инда и још неке високе котлине. Заправо, Кашмир се налази у средњој Азији. Површина земље износи око 218.000 квадратних километара, а број становника око четири милиона.

Сринагарска Долина налази се на 1600 метара надморске висине. Окружена је високим планинама, пространим бујним пашњацима и шумама. У долини се гаји пиринач, а на обронцима брда пружају се

негде пењу и до 4.000 метара надморске висине. Кашмир је испресецан брзим рекама, чија се вода искоришћава за наводњавање поља, али и за производњу електричне енергије.

Ако сте чули за познате и надалеко чувене кашмирске шалове, онда знајте да се они израђују у овој земљи, и то углавном од длаке дивљих коза, а понешто и од вуне.

Главни град Кашмира је Сринагар. У њему живи око 200.000 становника, од којих се 6.000 до 7.000 бави прерадом вуне и израдом вунених тканина.

Преко Кашмира воде стари и познати каравански путеви који повезују Пенџаб, Средњи Исток и Централну Азију.

Трећа држава у овом далеком свету је Непал, чија површина износи 140.000 квадратних километара, са 7 милиона становника.

Центар Непала сачињава долина Катманду, која је дуга 25 а широка 16 километара. Главни град, Катманду, има преко 100.000 становника. Иначе, Непал је монархија под јаким утицајем Индиске Уније.

Непал се налази на јужним обронцима Хималаја. Станов-

ништво у долинама бави се пољопривредом. Блага клима која влада у тим долинама и вештачко наводњавање поља омогућају и по две жетве годишње. Највише се гаји пиринач, затим кукуруз, пшеница и јечам. У планинским пределима развијено је сточарство: овце и јакови. И кроз Непал пролазе важни каравански путеви, па је због тога назван „врата Хималаја“.

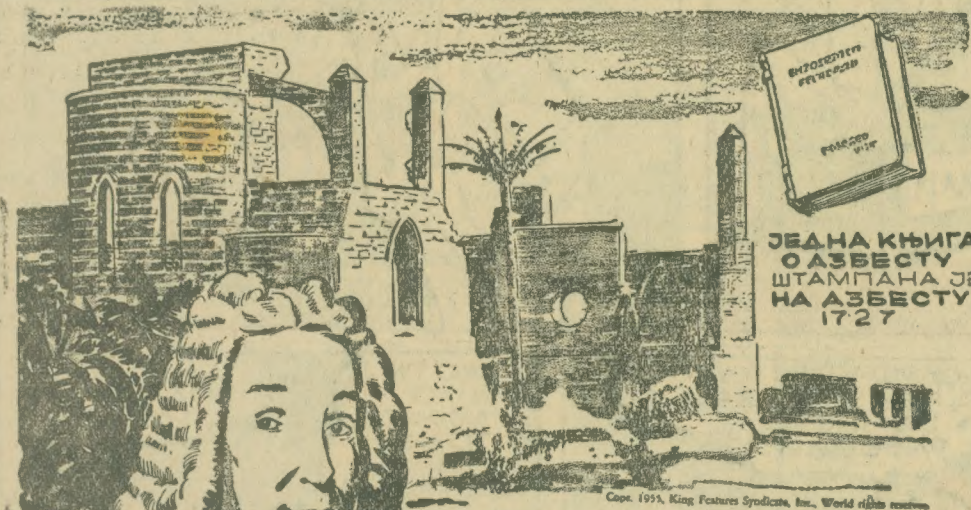
ЧЕТВРТАСТИ НОВЧИЋИ
Менес, оснивач прве египатске династије, ковао је, још 3100 година пре наше ере, ме-

тални новац. Његови златни новчићи нису били округли, већ четвртасти, и тежи од 14 до 140 грама. На сваком је било утиснуто Менесово име.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

Ripley's

ПРАШИНА КОЈА УЛИВА СТРАХ

ДОМОРОЦИ СА КИПРА ВЕРУЈУ ДА
ЋЕ ШАКА ПРАШИНЕ ОСТРУГАНА С
ЗИДОВА ОВЕ ЦРКВЕ У ФАМАГУСТИ
И ПРОБУТА ПО КУЊИ НЕПРИЈАТЕЉА
НАТЕРАТИ ОВОГАДА ЗАВЕК
НАПУСТИ КИПАР

ПО БИСКУПУ АНРИ ШАРАУ ДИ КАМБУУ
ВОЗВОДИ ОД КОАЛЕНА (1664 - 1732)
ПЕТ УЛИЦА У ГРАДУ МЕЦУ ДОВИЛЕ СУ
СВОЈА ИМЕНА
БИСКУПОВА - АНРИЗЕВА - ШАРЛОВА -
КАМБУОВА И КОАЛЕНОВА УЛИЦА

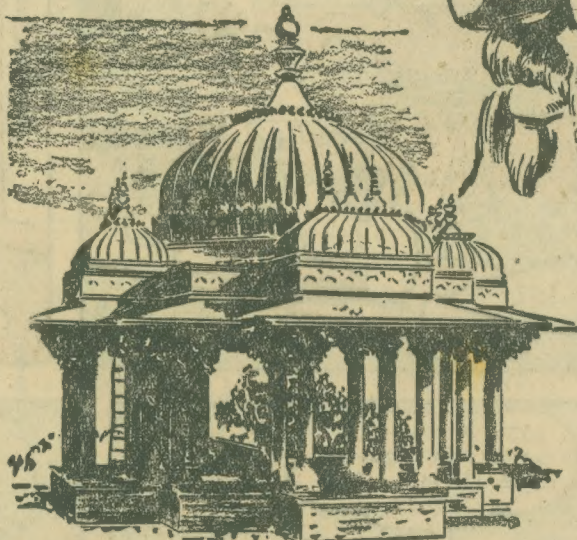
ОВО ЈЕ
ЖИВОТ!
ЈЕДАН ПОПАЦ
ЗАВУКАО СЕ У ДЕЧ-
ЈУ КАСИЦУ - ЦИПЕЛУ
У КУЊИ ЧЕНЕТ ЕТЗЕН,
У ВЕРБЕНКУ
(КАЛИФОРНИЈА)
И ИЗГРИЦКАО СЕ
ПАПИРНИ НОВАЦ

ОПТИЧКА
ВАРКА

ДЕЈВИД ЊУКОМБ

ИЗ МОРГАН СИТИЈА,
У АМЕРИЦИ,
ПОЧЕО ЈЕ ДА
ЗВИЖДИ
ЈОШ У
СЕДМОМ
МЕСЕЦУ

ЗГРАДА ЗА ЈЕДНУ КАП КРВИ

МОШЕЈА ИСМАИЛА ГАЗИЈА У ЛОКПУРУ, У ИНДИ-
ЈИ, ПОДИГНУТА ЈЕ НА МЕСТУ ГДЕ ЈЕ ПАЛА КАП
КРВИ ИЗ ЊЕГОВОГ ПРЕТА ОЗЛЕЂЕНОГ ТРНОМ

**ВИЛИЈЕМ
ВАРНЕС**
(1801 - 1886)
ИЗ ДОРСЕТШИРА,
У ЕНГЛЕСКОЈ,
ЗНАО ЈЕ
60
ЈЕЗИКА

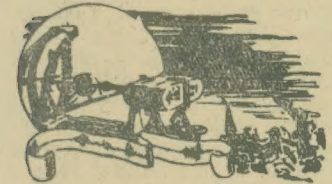
УКРАТКО...

★ Обрада астрономских по-
датака захтева веома много
труда и времена. Познати ас-
тронот Лаланд проучавао је
50 хиљада звезда и о томе је

оставио толико података да су
их научни сарадници Париске
опсерваторије обрађивали чи-
тавих сто година после његове
смрти.

★ Број земљотреса у току
једне године пење се до сто
хиљада. Од тога људи осете
свега неколико хиљада; оста-
ле „осете“ само сеизмографи.

Сматра се да се у току једне
године догоди свега један зем-
љотрес катастрофалних разме-
ра.

★ Четрдесет и четири вели-
ка пера у крилу црног коса о-
сигуравају му брзо летење. И
остале птице немају на крили-
ма много великих пера али су
им зато остали делови тела гу-
сто покривени перјем. Према
тврђењу извршног познаваоца
птица и аутора многих при-

ча из живота животиња Сетон-
Томсона, на глави црног коса
има 2.226 пера, на грудима
1.000, на сваком крилу још по
280 малих пера. Укупно: 4.915.

Битка на 64 поља у Порторожу

Порторож, лепо
морско летова-
лиште на за-
падној обали
Истре, постао
је чувен ши-
ром света у току августа
и септембра ове године.
Није било дневног листа
ни нашег ни у другим зем-
љама који га за то време
није помињао. Његове сли-
ке виделе су се и на стра-
ницама многих илустраци-
ја. О њему су говориле
стотине хиљада, чак мили-
они љубитеља шаха на
свим континентима.

Због чега се Порторож
толико прочуо? Шах је сва-
ког дана све популарнија
игра и због ње су се ту су-
срели на међузонском так-
мичењу за првенство све-
та шахисти из дванаест
земаља. Уствари, они су
претстављали 55 земаља-
чланица Међународне ша-
ховске федерације из де-
вет зона у које је сврстан
шаховски свет. На основу
ове поделе најпре је оди-
грано девет зонских тур-
нира који су по одређеном
кључу дали учеснике међу-
зонског турнира. Са три
европска зонска турнира
квалификовали су се девет-
орица: Глигорић и Матано-
вић (Југославија), Пахман
и Филип (Чехословачка),
Сабо (Мађарска), Бенке
(Мађар по народности, са-
да избеглица без држав-
љанства), Олафсон (Ис-
ланд), Ларсен (Данска) и
Нејкирх (Бугарска); четво-
рица са турнира Четврте
зоне (СССР): Таљ, Петро-
сјан, Бронштајн и Авер-
бах; двојица са турнира
Пете зоне (САД): Фишер
и Шервин; један са турни-
ра Шесте зоне (Канада):
Фиштер; један са турнира
Седме зоне (Средња Аме-
рика): Де Граф; тројица
са турнира Осме зоне (Ју-
жна Америка): Пано, Сан-

гвинети и Росето (сви из
Аргентине), и један са тур-
нира Девете зоне (Азија):
Кардосо (Филипини).

Од 1948. године, кад је
Међународна шаховска фе-
дерација завела четворого-
дишњи систем такмичења
за првенство света, ово је
четврти Међузонски тур-
нир. Једне године играју
се зонски турнири, следе-
ће међузонски, затим тур-
нир кандидата и, најзад,
меч између победника на
турниру кандидата и рани-
јег светског шампиона.
Шесторица најбољих игра-
ча са турнира у Порторо-
жу играће идуће године на
турниру кандидата, зајед-
но са Смесловом (СССР)
као победником прошлог
турнира кандидата и супар-
ником светског првака Бот-
виника (први њихов меч
добрио је Смеслов, а у ре-
ваншном мечу, одржаном у
првој половини ове године,
Ботвиник је вратио изгу-
бљеног титула) и Кересом
(СССР), који као друго
пласирани играч на про-
шлом турниру кандидата
има право директног уче-
шћа.

У поређењу са три прет-
ходна, међузонски турнир
у Порторожу отскакао је
по занимљивости и резул-
татима. Прво, ово је досад
„најмлађи“ међузонски тур-
нир. Играчи су у просеку
имали 30 година (најста-
рији — Геза Фиштер — и-
мао је 48, а најмлађи —
Боби Фишер — свега 15
година). Ово се одrazilо и
у годинама прве шестори-
це. Победник турнира, дво-
струки шампион СССР Ми-
хаил Таљ, има 22 године,
југословенски шампион Гли-
горић, који је заузео дру-
го место, има 35 година,
Петросјан — 29, Бенке —
30, Олафсон — 23, Фишер
— 15. Дакле, међу њима
је најстарији Глигорић, на-
јмлађи је он још млад човек.

МИХАИЛ ТАЉ НА ЛИПИПАНЕ-
РУ, ПРИЛИКОМ ПОСЕТЕ ЕР-
ГЕЛИ ЛИПИНИ

Највеће изненађење овог
турнира је, свакако, успех
петнаестогодишњег шампи-
она Фишера. Млади Боби
(„мали“ само по годинама,
иначе је он повисок де-
чак) с разлогом је добио
надимак шаховског чуда.
Са 13 година постао је о-
младински шампион Сједи-
њених Америчких Држава,
са 14 година проглашен је
већ за шаховског мајстора
на такзваном отвореном
првенству своје земље, по-
ла године касније побе-
дио је на шампионату САД,
квалификовао се за међу-
зонски турнир и постао
интернационални мајстор,
са 15 година квалификовао
се за турнир кандидата, а
самим тим добио и титулу
велемајстора. Овако врто-
глав успон још није за-
бележен у историји шаха.

Око имена Бобија Фи-
шера већ се испредaju а-
негдоте као око сваке сла-
не личности. Тако се при-
ча да је једног дана у
Порторожу био и он у гру-
пи учесника турнира које

знало да ли ће Олафсон
бити шести или ће с петор-
ицом следећих морати да
одигра још један квали-
фикациони турнир за ше-
сто место. Али, последњи
потез био је и победнич-
ки — стекао је право да
игра на турниру канди-
дата.

Двадесет једно коло и-
грано је у току 38 дана.
По томе овај турнир спа-
да у „мамутске“, како се
називају велика и дуго-
трајна шаховска такмиче-
ња.

Организатори турнира и
туристичке организације
Словеније трудили су се
да такмичарима и нови-
нарима у слободне дане о-
безбеде и разоноду. При-
ређено је неколико заним-
љивих излета по Истри и
Словенији. Тако су гости
посетили и Постојнску
Јаму. Ту, у „Концертној
дворани“, једног момента
одјекнуло је снажан тенор
совјетског мајстора Коблен-
ца, Таљовог учитеља и се-
кунданта на турниру. Ње-
гово певање одушевило је
присутне. Хладан је остао
само један, који је изјавио:

— Чуо сам ја у овој „са-
ли“ и једног много бољег
певача.

— Каруза? — упитала је

радознало једна слуша-
тељка.

— Не, Смеслова!

Наиме, пре неколико го-

дина, Постојну је посетио
и велемајстор Смеслов, ко-
ји је познат и као одличан
баритониста.

Шахисти су разгледали и
Липицу, ергелу чувених
коња липицанера. Том при-
ликом су се сви присутни
такмичари фотографисали
као јачахи на дивном пу-
нокрвном грлу Таису. На
коња није хтео да се по-
пне само велемајстор Пе-
тросјан, који је тада био
на челу турнирске табеле.

— Он је већ и иначе на
коњу! — казали су други
такмичари.

Крај турнира Петросјан
није дочекао на првом ме-
сту, али је ипак „на коњу“,
јер се квалификовао за
турнир кандидата.

ЛОВ ЈЕ НАЈСТАРИЈЕ И НАЈМАЊЕ УНОСНО ЗАНИМАЊЕ ЉУДИ. ЈЕДАН ОД НАРОДА КОЈИ СЕ ЈОШ БАВЕ ИСКЉУЧИВО ЛОМОВ ЈЕСУ И БУШМАНИ ИЗ АФРИЧКЕ ПУСТИЊЕ КАЛАХАРИ.

МЕЂУ БУШМАНИМА из пустиње Калахари

Народ, мали растом и мали по броју, који сам себе називају Кунг, а која остали називају Бушманима, живи у пустињи Калахари, која се налази у јужној половини Африке. То је врло равна и отворена предео, рекло би се бескрајна као и небо над њим. Разне групе племена или само појединачна племена настањују овај простор. Неубичајено је с обзиром да су људи у племенима малобројни, да се они називају народ. А ипак се говори о народу Хереро, о народу Чуана, или Окаванго. Кад би се тај назив уовојио и за Бушмане, онда би се знало за народ Њае-Њае (једно од бушманских племена) итд. Међутим, народ је нова реч за Бушмане. Они себе називају Кунг, а понекад и Зу оази, што значи „људи“, као супротан појам од животиња, или тачније — савршени, једини људи. Очигледно овај стари народ себе сматра за једине људе међу својим суседима.

Они осуђују рат

Бушмани се не занимају пољопривредом нити држе питоме животиње. Баве се искључиво ловом и стално се боре само за одржање голог живота. Киша је ретка у Калахари, и када падне воду одмах упије песак. Зато су површинске воде врло ретке. Истина, Калахари на први поглед не личи на остале пустиње. Њено просторство не покрива песак већ трава, покоји жбуј пун бодљи, а ту и тамо какво усамљено дрво.

У Калахари постоје четири годишња доба, од којих су два врло кратка. Зима почиње у мају и траје до септембра. Земља је тада сува, дани топла и ведрни. Али у хладу је врло свежа, а ноћи су хладне. Ветрови са Антарктика продиру у пустињу и сатерују њене становнике уз ватре које горе по целу ноћ. А онда, крајем септембра долази пролеће. Тада има облака који доносе кишковске и олује. Пустињско биће тада цвета, а ничу и

биљке које служе Бушманима за храну. Чим настану врућине то је знак да је краткотрајно пролеће завршено. Новембар и децембар су врло топли месеци. Биљке се сасуше и не користе се више као храна. После тога долазе месеци олакшања. У јануару падају летње кише са доста воде. Ту и тамо јављају се чак и баре. Биљке поново озелене, а два, за исхрану Бушмана важна плода, ораси: тои и мангети сазревају. У марту читава шума мангети-дрвећа просто одјекују када зрели ораси падају на земљу. У априлу почиње кратка јесен која се већ у мају претвара у зиму.

Не зна се откода Бушмани живе у Калахари нити зашто баш ту живе, када су раније насељавали област од Анголе до Танганике на северу и до Рта Добре Наде на југу. У то време у јужном делу Африке није било много народа. Поред Бушмана живели су ту само Хотентоти и нешто црнаца који су се ту населили пре Банту-црнаца. Сви ови народи су живели у миру и неометани од других ловили. А онда, пре неких 500 година, почели су са севера да продире Банту-црнци тражећи нове испаше за своја стада. Изгледа да су и њих потискивали други народи, па су и Бушмани, Хотентоти и црнци морали да крену из својих пребивалишта. Тако је дошло до сеоба које као да ни до данас нису завршене.

Борба за голи живот

Бушмани који никада нису били велики ратници прошли су најгоре. Њихово друштво није ратнички организовано, а њихова култура осуђивала је рат. Зато они нису ни могли да се одупиру ратнички расположеном Банту-племену које је продирало са севера, потискивало их и поробљавало. Тако су Бушмани почели да изумиру. Неки су остали на својој земљи али ту су били десетковани. Други су се селили према југу. А онда се појавио још један непријатељ. Бели људи, продирани од Рта Добре Наде, сукобили су се

са Зулу-црнцима — једним од Банту народа. Бушмани су се нашли као у клопци и то је практично значило њихов крај.

Оно Бушмана што је и данас остало не живи много друкчије него њихови преци пре много стотина година. Врхови стрела, истина, нису више направљени од кости већ од гвожђа — управо од експера и комада жице који стижу до њих преко много посредника, али све остало је исто као што је и било. Живе и сада од лова и прикупљања разних плодова и биљака. Првим се баве мушкарци, а другим жене. Мушкарци се у лову задржавају данима, а жене које не могу дуго да се одвоје од деце одлазе пет до шест пута недељно да сакупљају плодове. Прибирају орахе мангети, чупају разно корење и биљке, којих разликују бар стотинак. Осим тога, жене сакупљају и ситније животиње и инсекте. Каква корњача или по неколико скакаваца допуњују оскудни јеловник Бушмана. Хране никад нема превише и све што се нађе добро је дошло.

Припадника народа Кунг, или Бушмана, остало је врло мало. Има их нешто око хиљаду и подељени су у 28 група које лутају пустињом.

Простор по коме се оне крећу врло је велики — око двадесетак хиљада квадратних километара. Ту они подижу од траве и прућа колибе које је два могу да их заштите од зимских ветрова. Свака група има свог поглавицу који прави колибу под највишим дрветом. Међутим, те своје колибе они лако напуштају и никад се више не враћају на исто место, јер верују да би их тада дрогонили духови предака и да би лако оболели. Уосталом, да направе своје примитивне колибе треба им само неколико часова.

Бушмани су осуђени на пропаст. У њихова последња прибежишта продире све више Хереро-црнци, знатно културнији од њих, који се баве сточарством и земљорадњом. Они Бушмане сматрају као своју децу и морају да се брину о њима. За сада се та брига, додуше, састоји само у потискивању. Није искључено да се на последњим бушманским територијама ускоро појаве и бели фармери. Тада ће можда понеки Бушмани постати земљорадници, а понеки ће оболети од болести које бели људи доносе са собом. Али потомства ће бити све мање. Један прастари народ ће нестати са земљине кугле.

Најскупља модерна слика

За најскупље дело савременог сликарства сматра се Гогеново платно „Мртва природа са јабукама“, које је грчки бродовласник Гуландрис недавно платио 294.000 долара. На молбу највећег америчког музеја „Метрополитена“ на Манхатану Гуландрис је позајмио излагачима изложбе савременог сликарства своју слику. Ово драгоцено ремек-дело које многи сматрају најскупљом сликом свих времена, даноноћно чувају два наоружана полицајца.

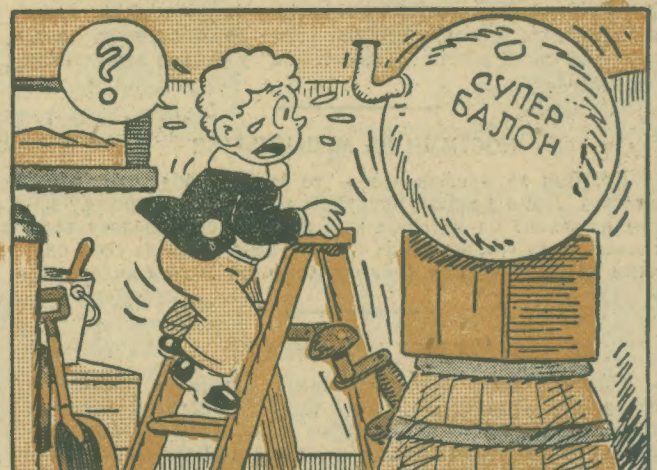
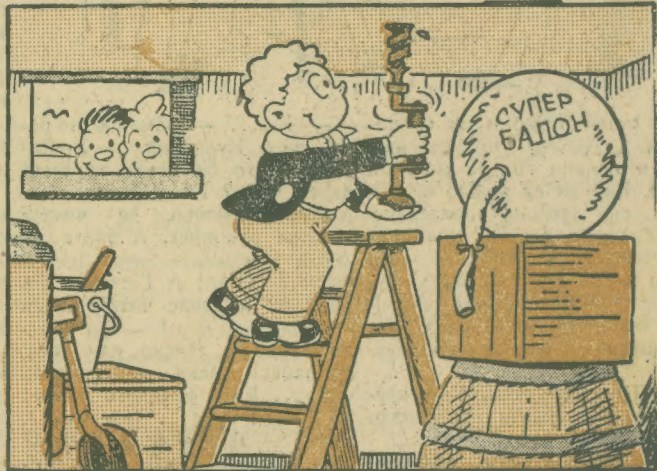
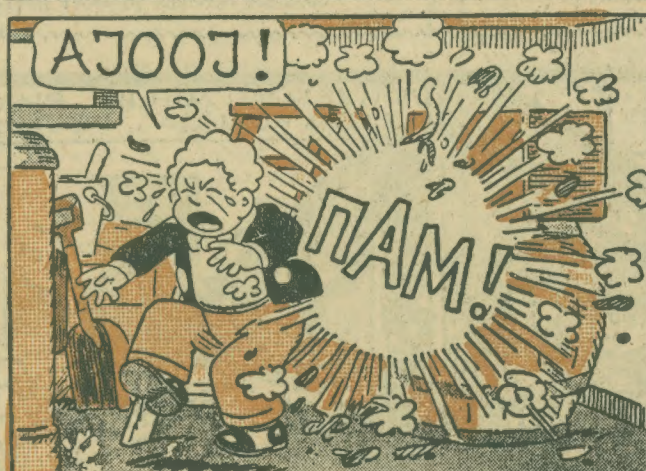
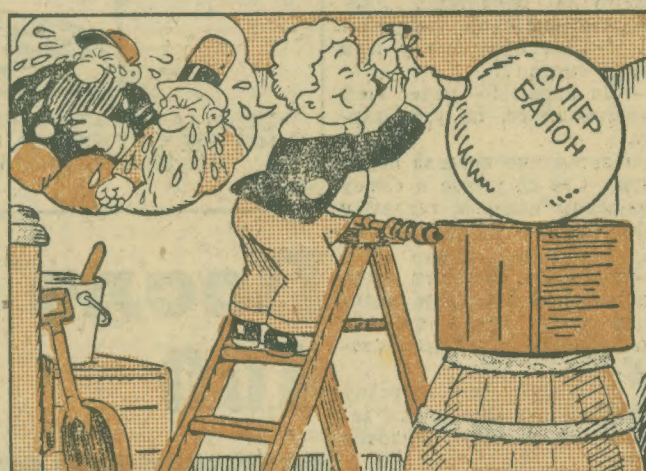
ЦЕПНА АТОМСКА БОМБА

Упркос великим напорима које цео свет улаже да се очува мир, војни експерти не заборављају на усавршавање својих страшних оружја. Тако је недавно у САД произведена атомска граната за „базуку“, неку врсту ручног минобацача. Ова нова граната има разорну снагу двадесет пет пута већу од најјаче америчке бомбе из прошлог рата.

ХЕЛИКОПТЕР ЗА 3.000 ДОЛАРА

Два норвешка инжењера конструисала су прототип најјевтинијег и најекономичнијег хеликоптера нормалне величине. Јачина му је 84 коњске снаге, тежак је 250 килограма, а лети брзином од 140 километара на час. Пилотска кабина је начињена од појачаног провидног пластичног стакла. Нови хеликоптер стаје свега 3.000 долара колико износи просечна цена једног америчког аутомобила.

Доживљаји Бима и Бума

Да ли животиње сањају?

Све животиње наизменично пролазе кроз период активности и одмора. Сменавање тих фаза не одговара увек дану и ноћи, јер сви живи створили не спавају у исто време — има и ноћних животиња које спавају дану.

Проучавајући одмор и сан животиња научници су се одавно питали да ли животиње сањају. Ово се може утврдити само посматрањем, уствари по њиховим спољним манифестацијама и току сна.

Један биолог је забележио да је пас његовог пријатеља, после читавог дана проведеног у лову, увече заспао и, не мењајући положај и не мичући тело, одједном залајао као што је чинио у лову кад наиђе на траг зеча... Вероватно је сањао оно што је неколико часова раније доживљавао на јави. Такође се може видети мачка како у сну удара шпалом као да се игра са уловљеним мишем и слично.

На таквим запажањима заснива се претпоставка да само више животињске врсте сањају.

В. Карбовска:

ТО ЈЕ БИЛА ОНА СТРАШНА РЕЧ!

Велика писања машина је изненада престала да лапа. Потмули канцеларски жагор рече да више просто немам се наједанпут утишао. Чуло се само како се Јаков Ивановић нешто смеје с тлавооким званичником Феђом и како маљави касир, седећи иза решеткасте преграде, гризе јабуку и слатко мљацка. Због дубоке тишине која је настала, касиру се не гово сопствено мљацкање у-

Дозлабога нечитак! Толико сам се намучила док сам доведе дошла, а сад сам наједанпут наишла на такву неку реч да више просто немам снаге.

— Дед'те да ја видим, — рече Јаков Ивановић и пружи руку да узме хартију. — Их, какав му је ово рукопис! Баш као да је бубамара прешла преко хартије и оставила траг. Ко се то вежбао? — Нови шеф, — одговори Милочка и погледа на врата.

чини непристојно и он се пожури да јабуку поједе што пре и колико год је могућно тише. Као да су нешто очекивали, сва тројица погледаше на Милочку. Она се, ипак није журила да настави рад. Дуго је нешто гледала у рукопис својим ситним љутићим очима и сва је била покрвенела од силног напрезања.

— Шта је? Запело је негде? А? — упита радознано Феђа.

— Страшан неки рукопис! — нервозно одговори Милочка, слегавши раменима. —

— Хм... — замишљено рече Јаков Ивановић. — Уосталом, зашто би човек ту имао да се чује? Ви и јесте зато дактилографкиња, да читате нечитке рукописе. А знате ли какав је рукопис имао Достојевски? О-хо! А Гогољ? Па ипак их и данас читају и чак са задовољством! — он остави хартију далеко од себе, па забаци главу. — Тренутак само... Које је прво слово? „З“? За-а-кива... за-лива... Тачно — закивати. Је л' тако? — Није, — тужно рече Милочка. — Нема никаквог смисла.

СВЕ ВИШЕ МЕДА...

Мед све више постаје артикул широке потрошње свуда у свету. Тако је и у СССР број пчелара после рата повећан, а самим тим и број кошница; 1913 године било је 7 милиона кошница, које су донеле приход од 20 милиона рубаља, а 1939 године, после оснивања Пчеларског института у Тули, било је 1.600.000 пчелара.

Производња меда у СССР је износила 1913 године 50.000 тона, док се сматра да је данас достигла 200.000 тона.

КРИВ ЈЕ РЕСТОРАТЕР

Суд у граду Келсезу, у америчкој савезној држави Мичиген, осудио је једног ресторатера да плати десет хиљада долара отштете неком Хервеју Елдриду зато што га је једна рибаљска кост, која се нашла у неком јелу од рибе, тешко озлеђила због чега је морао извесно време да престане са управљавањем свога заната „гутача сабље“ у разним варијететским програмима.

КОСТИМИ ЗА МРШАВЉЕЊЕ

Костими за мршављење — то је најновија сензација у Енглеској. Једно познато предузеће пустило је у продају костиме начињене од материје која не пропушта топлоту тела. Довољно је да гојазна особа свакога дана држи на себи овај костим па да за недељу дана ослаби један до три килограма.

И ТО СУ ИЗРАЧУНАЛИ

Многима може изгледати чудно али једна билијарска лопта за време партије која траје 45 минута превали дужи пут него тениска за време исто толиког меча. Неки белгиски статистичар је израчунао да билијарска лопта пређе 85 а тениска свега 65 километара.

— Допустите мени, — рече Феђа и приђе столу. — Дакле, ззз... заа... Врло просто — заливати!

— Шта заливати? — зачуђено упита Јаков Ивановић. — Треба мислити, Феђа. Шеф не би допустио себи да му се омакне тек штогод. Мора бити да је написао нешто културније и званичније. Уосталом, шта значи заливати? Има ли још каквих речи које почињу словом „з“?

— Дугачка реч, — тужно процеди Милочка.

— Земљотрес... злонамерност... запажање... Господо, свакако ће бити запажање!

— Није, — уздахну Милочка. — Треба да је краћа.

— Зоб! — избаци касир, давећи се још јабуком иза своје преграде.

— А може бити да то и није „з“, већ „с“? — рече несигурно Феђа.

— Слои! — избаци опет касир иза решетке.

— Причекајте! Немојте погађати напамет! — узвикну изненада Јаков Ивановић, седе за сто и стави преда се хартију.

Иза његових леђа, једно за другим, стадоше Феђа и Милочка.

— Ја мислим да ћемо најбоље по смислу погодити. О чему је ту реч?

— О рационалном искоришћавању радног времена канцеларских чиновника, — уморно рече Милочка.

Јаков Ивановић је бујно у хартију, читајући себи под нос. Затим стаде да чита наглас, с гестикалацијом и обраћајући велику пажњу на интерпункцију. Кад дође до оне тешке речи, он засташе и у недоумици погледа преда се.

— Добро, рецимо да је то ипак „з“. Затеа... запетља... закачи...

У том тренутку се врата широм отворише и у канцеларију уђе сам шеф.

— Шта вас то толико мучи? — упита радознало.

Јаков Ивановић устаде и лукаво се осмехну.

— Баш смо говорили о томе како су сви знаменити људи имали рукопис увек како нарочит. Ето, на пример, Достојевски, па Гогољ. Па и код вас једну реч никако не можемо да прочитамо. Уложили смо све своје умне способности да продremo у њен дубоки смисао...

— Да видим! — рече шеф намрштивши се, па узео хартију.

Он летимично погледа преко редова. Све се утиша и свису с највећом пажњом гледали у шефа. Он се наједанпут на сав глас насмеја. Затим рече: — Извините. Ето шта значи бити расејан! Хтео сам, видите, да ставим запету, па сам у расејаности и написао „запета“.

И он прецрта ону несрећну реч, стави скромни знак запете, врати хартију Милочки и оде.

— Ала је то красан човек! — умиљато рече Милочка и стаде ситно ударати по машини.

— Све су знамените личности биле расејане! — уверено рече Јаков Ивановић. — О Дими-сину причају се такве ствари да их човек не сме ни изговорити наглас! — и он с важношћу шапну нешто Феђи на ухо.

— Још једно две-три такве запете, и кад погледаш исплати се дневница наше дактилографкиње, пошто је рационално искоришћено радно време чиновника, — рече касир иза своје решеткасте преграде.

Њему нико ништа не одговори.

Занимљиви угао ЧУДНЕ РИБЕ

ИВЕРАК

— РИБА СА ОКОМ КОЈЕ СЕ СЕЛИ. У ПОЧЕТКУ ОВА ОКА ЛЕЖЕ НОРМАЛНО, КАО КОД ДРУГИХ РИБА. КАСНИЈЕ, ЛЕВО ОКО ПОЧНЕ ДА СЕ ПОМЕРА СВЕ ДОК НЕ СТИГНЕ ТАЧНО НА ЛЕЊУ ЛИНИЈУ.

ЧЕТВРТАСТА РИБА С ЛАБРАТОРА ХОДА ПО ЗЕМЉИ И МОЖЕ ДА ОСТАНЕ И ПО 4 ДАНА ВАН ВОДЕ

ЖЕНКА РИБЕ УДИЧАРКЕ

НОСИ СВОГ СИЊУШНОГ „МУЖА“ СВАУДА СА СОБОМ. МУЖДЖАК ЈЕ УСТВАРИ СВЕДЕН НА СТАТУЕ ПАРАЗИТА

ЈЕДНА ВРСТА РИБЕ КОЈА ЖИВИ У ВОДАМА АМАСКЕ ТОЛИКО ЈЕ ОТПОРНА НА ХЛАДНОКУ ДА НЕ УГИНЕ ЧАК НИ КАД СЕ ВОДА ОКО ЊЕ ПОТПУНО ЗАМРЗНЕ

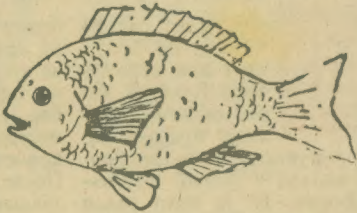

ОВА ВРСТА СУЊБЕРА ИМА КОСТУР ОД КРЕЧЊАКА, ПОЛАЖЕ ЈАЈА, ПУШТА ПУПОВКЕ КАО БИМКА И ПЛИВА КРОЗ ВОДУ

СИПА СЕ КРЕЊЕ НА МЛАЗНИ ПОГОН!

ОНА УЗИМА ВОДУ НА УСТА И ИЗБРИЗГАВА ЈЕ КРОЗ НАРОЧИТИ ОРГАН У ОБЛИКУ ЛЕВКА

РИБА ПАПАГАЈ КОЈА ЖИВИ У ВОДАМА ОКО КРИТА ЛАКО И БРЗО МЕЊА БОЈУ

После 400 година

Познатог фламанског сликара Питера Бројгела Старијег, једног од оснивача реалистичке фламанске уметности, називали су његови савременици „сељачким“. Претставници званичне уметности уносили су у ту реч све своје презрење према овом уметнику-реалисти који је међу првима почео да слика обичне људе: сељаци и занатлије у њиховом свакодневном животу и средини. Насупрот уобичајеном маниру помодних аристократских сликара Бројгел је давао својим сликама особену правост прет-

стављајући на њима просјак, кљасте и болесне, остављајући на тај начин драгоцене податке за — медицину. Наиме, он је сликао толико верно све детаље тако да се и данас, после 400 година, на основу њих може одредити од чега су боловали неке његове личности.

То је и учинио млади француски лекар, сликар и вајар То ни Таријан. Он је обишао многе земље и у сликарским галеријама и музејима одабрао је међу безбројним Бројгеловим личностима педесет и пет

мушкарца и жена који имају карактеристичне знаке неке болести.

На слици „Битка карневала с коризмом“, Таријан је открио једног богаља коме су због гангрене ампутиране обе ноге и једна рука. На слици „Дече ватре“, налази се према његовом тврђењу, неколико малишана чији је нормалан развитај био ометен и заустављен обољењем штитне жлезде. Бројгелов „Пастир“ несумњиво је глух; „Сељанка“ пати од неког обољења у носу; јасно се види да дише на уста.

У познатом ленинградском музеју Ермитажу чува се биста жене императора Марка Аурелија. Према извесним карактеристичним цртама те скульптуре, један руски лекар је тврдио да је та ранопреминула царица боловала од туберкулозе.

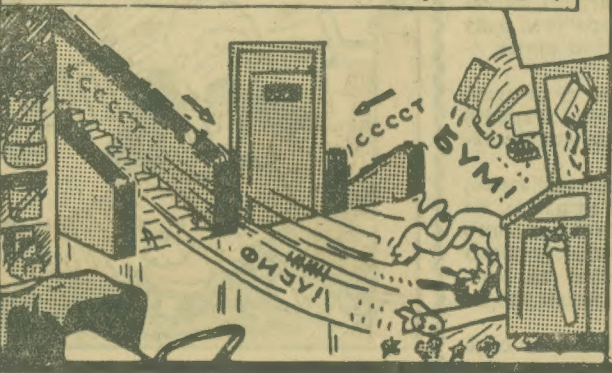
Тако старе слике и скульптуре проучају могућност данашњим медицинским стручњацима да постављају дијагнозе и проучавају болести људи умрлих пре више векова.

ПОКРЕТНЕ СТЕПЕНИЦЕ ПОЧИЊУ ДА СЕ КРЕЊУ

ПРИЗЕМЉЕ: ЛОНЦИ... ВИЈУШКЕ ДЕЧЈА КОЛИЦА... ГВОЏАРИЗА

ПЛУТОНУ СЕ СВЕ ВРТИ У ГЛАВИ! ИПАК, ЗАКЛУЧИО ЈЕ ДА ИМА ПОСЛА С НЕКИМ ВЕОМА ПРЕПРЕДЕНИМ ПРОТИВНИКОМ

Пре 150 година, 12 септембра 1808, у Београду је одржана значајна родољубива свечаност: отворена је Велика школа, — „какове Срби никад од онда нигде није имала“. У Сремским Карловцима је већ од 1791 године постојала српска гимназија. А ипак, Вук Караџић је сматрао да је београдска Велика школа по свом значају и смеру била нешто изузетно, па и изнад Карловачке гимназије, одиста школа каква до тада у српском народу нигде није постојала.

На 20.000 само један писмен човек

Тога дана, 12 септембра (по новом календару) Караџић, у пратњи својих ученика и војвода, с Доситејем Обрадовићем и с највиђенијим београдским грађанима, упутио се из свог конача на Каменидану према данашњој Јовановићу, где је једна бивша турска кућа, уз народни прошах оправљена и уређена за највишу школу у устаничкој Србији. Поред Караџића ишао је Доситеј Обрадовић, тада главни надзорник школа у Србији и Вождов саветник, Иван Југовић, иницијатор за оснивање ове установе, па онда остали. Као што увек бива, на путу којим је пролазила поворка, слегао се свет, а највише испред зграда где је смештена школа и где ће се одржати свечаност.

Дан с почетка ране јесени био је леп. У тим преподневним часовима сунце је пријатно озаравало београдске улице, поигравајући се на срном опточеним хаљинама и сребром окованом оружју војвода и старешина. Необично су међу њима изгледали Доситеј и Југовић у скромном европском оделу са трогорим шеширима на глави, нарочито Доситеј који је морао да убрзава ход да би држао корак уз Караџића.

А у школи су њени први ђаци од раног јутра чекали долазак поглавара. Међу њима је био и Вук Караџић, тада већ младић од преко двадесет година. У једној повеликој одаји, поред зида прекривеног географским картама, седели су ђаци — њих два десетак, на сланим столицама. Нешто напред био је постављен дуг сто, грубо истесан и прекривен чојом а уз њега столице и мноштво троножака, спремих за Војводу и његову пратњу.

Када је Караџић ушао у одају, ђаци су поскакали уз громки поздрав „Дочитајемо“, и укипили се. Одају су зачас испунили старешине и почели радознано а и строго да проматрају узбуђене ђаке окупљене из свих крајева Србије. Међу њима је био и Караџићев син Алекса, као и синови и рођаци војвода и старешина, „ондашњих великаша“. Али било је и саовних сиромашних писмених младића. Један од таквих био је и Вук Стефановић Караџић из села Трипића, који се већ дотада истаклао као врло вешт писар. У малој Србији писмени људи су били реткост — „на 20.000 долазило је тек један“.

После црквеног обреда, иступио је Караџић, али пошто није био говорник дужег даха, он је будућим ђацима Велике школе упутио само неколико родољубивих речи.

Сви су гутали Доситејеве речи.

Све оно што је пребало да се каже о значају ове школе и уопште о науци и просвети

у животу народа, препуштено је Доситеју Обрадовићу.

А он је, како пише Вук, под мишком држао један велики тефтер. Пошто је сео, окупљеним ученицима је упутио као увод у своје свечано предавање ове речи: „Од вас ће се сва нација наша просветити и на свако добро наставити, зашто ви ћете бити с временом народни поглавари, судије и управитељи, и од вас ће зависити свеопште народно благополучије (благостање), част и слава. Ако ви будете зли, неправедни, грабитељи и мучитељи, тешко народу и с вама заједно. Зато, предрани ученици, будите благонравни и послушни учитељима вашим — учите се и просвећујте се у наукама и врлини и бићемо сви срећни и честити“.

Затим је Доситеј из свог „великог тефтера“ извадио рукопис другог дела „Собранија“ и из њега прочитао шесту главу која носи наслов „О потребном поштовању према наукама“. Доситеј је читао мирно и јасно, у највећој тишини, јер су сви просто гутали његове речи — тада су први пут чули шта је то наука и шта она значи за људски род. Само на једном месту тишину је прекинуо бучан смех Младена Милошевића. „И сад се опоминем, — писао је Вук педесет година доцније — како се Младен грохотом насмејао кад је Доситеј рекао: „Упола би ваљало да су и прасад мудра, а у њега су и беца луда“.

Свечаност отварања „Велике школе“ завршена је Доситејевим говором, а „потом се сјутрадан почела школа“ —

1.200 ОТКУЦАЈА У МИНУТУ

Медицина је утврдила да срце слона изврши за један минут 64 откуцаја, а мале птице плаве сенице, која је тешка свега 9,9 грама — 963. Совјетски научници Сергијејев и Скворцова утврдили су да је интен-

зитет срца утолико већи колико је животиња мања. Ритам рада срца малих птица задивљујуће је брз: зимовке — 728 откуцаја, штивица — 754, сенице (15,8 грама) — 798, веба — 831. Међу европским

птицама рекорд у брзини рада срца припада малој, свега 7,7 грама тешкој, сеници са црном главом: 1.200 откуцаја у мину-

ту, што значи двадесет и шест пута брже него слона и 17 пута брже од људског срца.

Али чупокс том страховитом темпу, срце малих птица одмара се ништа мање но срце човека. Време потребно за свако појединачно стезање срчаних мишића код птица је краће и због тога срце мале плаве сенице налази се у стању мировања у току дана и ноћи 8 часова и 48 секунди — читав час дужи но срце човека.

Авион — хеликоптер Сви се путници жале како им пут од града до аеродрома траје дужи но само путовање авионом до места одређења. Јасно је да авион не може да полети из центра града и да је за његово узлетање потребан одређен чист простор. Хеликоптер пак, може да се дигне са сваког трга али он лети, нажалост, споро тако да не задовољава савремене путнике.

О свему помало

Зар се особине авиона и хеликоптера не би могле сјединити у једном апарату.

Такав авион-хеликоптер конструисан је недавно у Сједи-

АВИОН — ХЕЛИКОПТЕР

Такав авион-хеликоптер конструисан је недавно у Сједи-

скоро идеја је постала стварност. Караџић и највиђенији устаничке старешине прихватили су Југовићеву идеју, јер се и иначе осећала потреба за младим школованим људима из земље. Доситеј Обрадовић је одушевљено прихватио Југовићеву замисао јер је његова давна жеља била да негде у слободном делу Србије оснује школу у којој ће се просвећивати млади нараштај.

Последњи другарски скуп ђака

„У Велику школу примали су само момчад која су већ знала читати и помало писати, па су онде учили на српском језику историју свију народа од постања свијета до данас, географију цијелог свијета и статистику свију држава, права, нешто мало физике, начин како се пишу писма (свакојака), рачун, њемачки језик и „нравоучителна преподанија“ (морална наука)“. Тако је забележио Вук, али је било још и других предмета, нарочито из правног подручја. Осим тога „ђаци Велике школе морали су се учити и фехтовању (мачевању) са сабљама и егзерциру са пучкама“. Они су се у исто време спремали и за државне чиновнике и за војне старешине. У Великој школи било је и других наставника, поред Ивана Југовића, с високом школском спремом. Сви су они били Срби из Војводине, а један од њих, Лазар Војиновић, постао је почетком 1811 године министар иностраних дела. Кратко време 1813 године њен наставник био је и Сима Милутиновић Сарајлија, касније чувени песник.

Њеним Америчким Државама.

Тај двомоторни моноплан, који је добио име „Ротонда“, има елисе као обичан авион и ротор који се, као код хеликоптера, окреће у хоризонталној равни. Нови авион узлеће вертикално. „Ротонда“ може да прими 48 путника или 4,5 тоне товара, а развија брзину од 300 километара на час.

КАД БИ...

Дуго су научници тврдили да Земљин сателит Месец нема атмосферу. Тек кад се последњих година развила нова прана астрономија, радио-астрономија, било је могуће утврдити да и он ипак има атмосферу.

Каква је њена густина? Ништавна. Замислите, кад би постојала могућност да читаву Земљину атмосферу угуснемо до густине гвожђа. У том случају, добили бисмо један слој који би био дебело свега 1,20 метра. Ако бисмо то исто учинили с Месечевом атмосфером, добили бисмо слој изнормо би свега један милионити део де-

Велика школа, како је замисљена, имала је при разред (класе). Већ следеће 1809. године, у њој је било 40 ученика, и она је пресељена у другу пространију зграду, која и данас постоји. У њој је сада смештен Музеј Доситеја и Вука. Лепа збирка мапа за изучавање историје и географије красила је њене зидове. Рад Велике школе зависио је од ратних прилика у Србији. После каменичке катастрофе, која је дубоко узбудила целу земљу и отворила врата турском надзирању, прекинут је и рад у Великој школи. „Сви се ђаци — пише Баталака — не дочекавши ни свршетка школске године ни испита, мораше разићи и отићи сваки на свој крај и своје дому“. Већ се мишљаше да више неће ни бити Велике школе. Али, кад прилике у Србији попоше, набоље, и Велика школа поново отпоче са својим радом. Сад је већ имала и другу класу, а 1810 добила је и трећу. Августа месеца 1812 године из ње су изишли први свршени ђаци и одмах ступили у државну службу. Тада се за

школовање припремала нова генерација. Међутим, трагична 1813 година је донела слом устаника и крваво докрајчила сва настојања. Друга група ђака није успела да заврши чак ни прву годину. Ваци и наставници последњи пут су се окупили 1. августа 1813 године. „Ништа није толико умилно било колико последњи другарски скуп тих ђака. Ја ту нисам био, али су ми после приповедали да би и гора плакала а камоли другови. Реч даше опет се видјети ну пропад свега пре дође“. Тако је казивао Буру Милутиновић, чувени устанички гласоноша, који је, након слеп, у Великој школи „све науке као и остали редовни ученици спушао и с успехом тако научио да их је до смрти своје запамтио и задржао“.

А Баталака, сећајући се много година касније Велике школе, својих школских другова и наставника, болно је уздахнуо: „Ах, па зар је Србија морала пасти у којој су се овакви синови потхрањивали да је службе и да се ње ради жртвују“.

бљине опне мехура од сателитице.

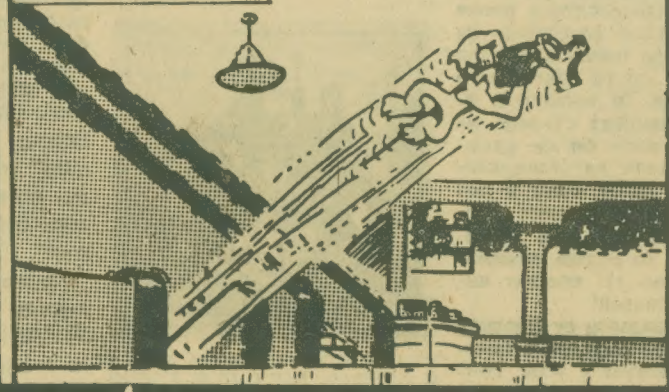
ТРЖИШТЕ БУЛДОГА

Сједињене Америчке Државе су најбоље тржиште за булдоге из Велике Британије. Статистички подаци говоре да је од краја Другог светског рата у Сједињене Америчке Државе пренето више од половине енглеских булдога.

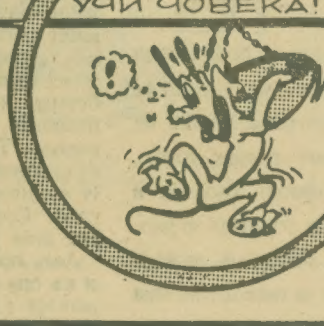
ОПРЕЗНО, ПЛУТОНЕ! ОПАСНО ЈЕ ЗАТРЧАТИ СЕ НА ПОКРЕТНЕ СТЕПЕНИЦЕ КАД СЕ ПЕЊУ НА ВИШЕ...

ЕТО ВИДИШ...

ШТА КЕШ? НЕКУЛТВО УЧИ ЧОВЕКА!

А МОЖДА ЈЕ ТО МЕСТО ИЗВРНА ОСМАТРАНИЦА ОДАКЛЕ КЕШ ДА МОТРИШ НА ПРОБАНИКА?

СВРШЕ СЕ

WALT
DISNEY

СВЕТЛОСТ У ШУЖИ

ПОСЛЕДЊИ ЗАРОБЉЕНИЦИ ВРАТИЛИ СУ СЕ СВОЈИМ КУЉАМА. СУСРЕТИ ИЗМЕЂУ ДАВНО ИЗГУЂЈЕНЕ ДЕШЕ И ЊИХОВИХ РОДИТЕЉА БИЛИ СУ ПОТРЕСНИ...

У КОМАНДАНТОВОЈ КАНЦЕЛАРИЈИ...

БИЈЕ С ЊИМ ЈОШ НЕ ВОЈЕ!

ТИ ТО МОЖЕШ ДА СПРЕЧИШ, ДЕЛЕ! ОСТАНИ КРАЈ ЊЕГА ДОК СЕ НЕ ПРИВИКНЕ...

У ПРАТЊИ ДЕЛА ХАРДИЈА И СВОГО ОЦА, ЏОНИ БАТЛЕР ВРАЋА СЕ КУЉИ...

ИНДИЈАНАЦ!

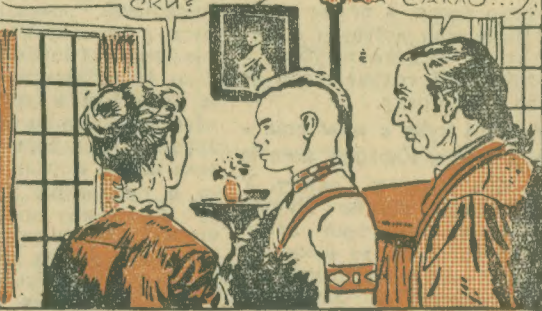
ЗАПАМТИ, ЏОНИ! ТИ НИ СИ ИНДИЈАНАЦ! САМО СУ ТЕ ИНДИЈАНЦИ ОДГАЗИЛИ... ПОШТО СУ ТЕ ЗАРОБИЛИ КАО ДЕТЕ!

МОЛИМ ТЕ, СИНЕ... НИЈЕ ВАЖНО КАКО СЕ ПОНАШАШ ПРЕМА НАМА ОСТАЛИМА... АЛИ БУДИ ЛУБАЗАН С МАЈКОМ! ОНА ЈЕ БОЛЕСНА... ОД ДАНА КАД СУ ТЕБЕ ОДВЕЛИ!

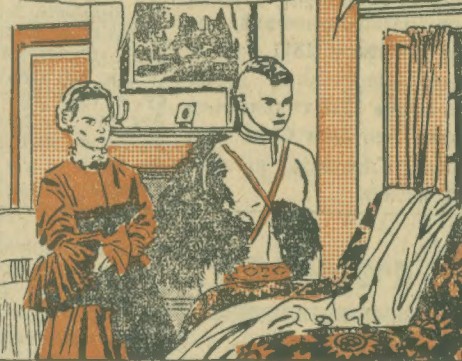
АЛИ, ДЕЧАК ЈЕ И ПРЕД МАЈКОМ УПОРНО ЋУТАО... ЗАР ЈЕ ПОТПУНО ЗАБОРАВИО ЕНГЛЕСКИ?

ТИ СИ ЏОН КЕМЕРОН БАТЛЕР... И ВРЕМЕ ЈЕ ДА ТО ЗАПАМТИШ! ПОНОВИ ЗА МНОМ... ЏОН КЕМЕРОН БАТЛЕР!

ТИ СИ ЏОН КЕМЕРОН БАТЛЕР! ПОНОВИ!

ЈА САМ...

ПОЖРТВОВАЊЕ

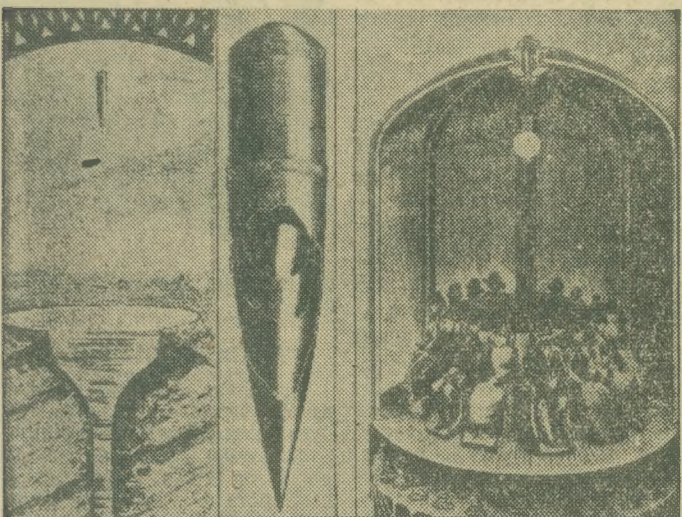
Тога дана супрузи Бруно, власници гостионице у малом италијанском планинском месту Труко, имали су гљиве за ручак. После извесног времена осетили су јаке болове у желуцу. У тим тешким тренуцима човек се наједном сетио да је заједно с њима ручао и пастир Адерио Фабро. Можда је и њему позлило? Али, како да то сазна кад је дечак био са својим стадом у планини? Не премишљајући ни часа, Бруно је пошао тамо. Његове слутње биле су основане — Фабро се преврнуо од болова. Пошто није могао да се држи на ногама, Бруно га је дигао на леђа и понео низ стрму планинску падину. Пуна два сата опотицао се болесни човек с теретом на леђима, падао и опет устајао, док се камење одроњавало под његовим ногама. Најзад, већ на измаку снага, стигао је до варошице Суза, најближег места које је имало болницу. Те ноћи лекари су водили тешку борбу за живот младог пастира. Тек ујутру дечак је дошао свести. Сада је ван опасности.

Нова коса и зуби у 98 година

Медицински стручњаци града Буфала, у држави Вајоминг у САД, последњих недеља проучавају необичан случај старца Луиса Бугбија коме је у 98 години почела да расте нова коса и, пошто 20 година није имао ниједан зуб у вилици, појављује се нови.

Подземна мора у Казахстану

Једна екипа совјетских геолога открила је два подземна мора у Казахстану. Прво, које је добило име Мујанкул, налази се 500 метара испод нивоа земље и садржи 150 милијарди кубних метара статке воде. Друго, названо Кас Куман, на дубини од свега 80 метара, садржи два пута више воде од првог. Навођавање Казахстана, што је досад сматрано као нерешив проблем, постаће убудуће сасвим једноставно.

„РАЗРАЂЕН“ ПРОЈЕКТ ВОЗИЛА-ГРАНАТЕ

Прва светска малолетна, одржана у лондонској Кристалној хови у свим земљама. Из тога следи да је 1851. године, била је доба потиче много чудних па-

стари
чудни

ПРОНАЛАСЦИ

тената од којих многи личе на производе сна. Неки од њих су остварени неки су чак корисно послужили, али је, наравно, већина њих остала — на папиру.

У оно доба живот је текао внатро споријим темпом него што је то данас случај, време није било тако драгоцењо, па ипак су стари проналазачи тражили начин да га човеку што више штеде. То доказује и један стари пројект столице на точковима, како би се службеници кретали из једне канцеларије у другу брзо и без напора. Такав је и нацрт лифта-гранате за оне који „темају времена“ да силе ступеницама. Срећом, тај пројект никад није остварен!

Али проналазачи су мислили и на оне који воле да се наслађују са књигом у руци. Њима је била намењена столица-

„БИЦИКЛОМ“ ПРЕКО ЛАМАНИША

љубави са лезеом која се „сама“ покреће и хлади чита-ча.

Мало помало, „болест проналазаштва“ захватила је врло

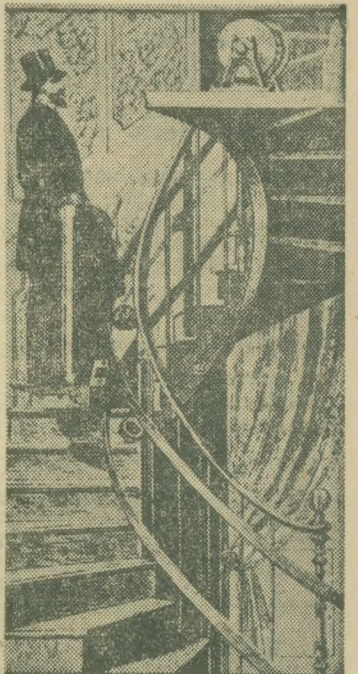
ЧУДНА КОМБИНАЦИЈА КОЊА И КОЧИЛА, КОЈА ЈЕ ПУТИЛА ТО ДА СЕ ЗОВЕ „ЕКВИБУС“

широк круг људи, од којих многи нису имали никакве везе с техником. Они су у Лондону основали и своје удружење — „Клуб необичних занимања“. Занимљиво је да је један од његових оснивача био књижевник Честертон, а још занимљивије — да клуб још и данас постоји.

Власти су некад гледале с неповерењем на те нове изуме. То сведочи једна наредба објављена у „Полицијској“ гезети града Беча у којој се каже: „Са изузетком пешачења возиће кочијама и јахања на коњу, мазги или магарцу, сваки други начин кретања биће сматран техничким експериментом и као такав забрањен на јавном месту“. Наредба је издата поводом појаве — бицикла.

У Сједињеним Америчким Државама компанија „Хочингс“ бициклистичка железница“ предложила је једно ново саобраћајно средство — бицикл који се креће по једној плини — „где ће сваки путник сам сачињавати сопствени мотор“. Готово у исто време, у Европи се појавио „речни бицикл“ којим се, како се тврдило, могао прећи Ламанш за осам сати „а да се не уквасе ноге“.

Нешто касније, шеф једне немачке железничке станице у Рајнској Области конструисао је чудан часовник: он није означавачао часове и минуте, већ

ОВАЈ СТАРИ УРЕЂАЈ ЗА ПЕЊАЊЕ УЗ СТЉЕНИЦЕ МОЖЕ СЕ СМАТРАТИ ПРЕТЕЧОМ ДАНАШЊИХ ЛИФТОВА

у жељено време. Јер, његов „будилник“ не само што је громогласно звонио, већ би још и продвргао кревет. Шта је само што се нико није нашао да финансира његову изградњу!

Фонотека са животињским гласовима

На Корнеловом универзитету у Њујорку, у библиотеци Факултета за природне науке основана је фонотека у којој се налазе снимљени гласови многобројних животиња. Почев од стригања полица, кретања жаба и песама разних птица, тамо се налазе „ухваћени“ рика лавова, урлици слонова и других животиња. На први поглед може се учинити чудновато што је основана оваква „библиотека“. Међутим, за зоологе је важно да, поред осталог, проучавају и гласове којима се животиње служе приликом међусобног споразумевања.

Канадски професор универзитета Вајлдер Пенфилд излечи је од епилепсије стотине тешких болесника. Озбиљан научник и можда један од највећих неурохирурга на свету, он такође врши смела испитивања у области човековог душевног живота. Овај кратак чланак посвећен је његовом раду по коме је надалеко постао чувен.

Доктор Пенфилд испитује Човечји мозак

Велика операциона сала са галеријама у Институту за неурохирургију у Монреалу блешти у светлости. На операционом столу лежи млад човек, од 27 год., који пати од неизлечиве епилепсије. После толико неуспешних покушаја, одлучио се на последње средство, операцију која траје пуних седам часова. Око стола су лекари и помоћно особље. Инструментарка стално додаје све нове инструменте човеку чије лице не може да се види од маске. То је доктор Пенфилд.

После седам часова напорног рада

У сали влада апсолутна тишина. Убригано је средство за локалну анестезију и операција је почела. Пред лекарима је сива, таласаста површина мозга кроз коју пролазе румене артерије што пулсирају. Мозак је, као што се зна, пихтијаста маса тешка око 1,5 килограма, сиворужичасте боје и састоји се од око десет милијарди ћелија.

Уз сам операциони сто седи доктор Херберт Цаспер, чувени канадски специјалиста за електро-енцефалографију. У екрани доктора Пенфилда он има једну од најодговорнијих дужности — да тумачи кривуље, уписане на картији аутоматском оловком, које означавају електричне таласе мозга изазване додиром електроде. За све време операције болесник је потпуно свестан.

Доктор Пенфилд ставља електроду за испитивање на сиви део мождане коре и пацијент каже:

— Сад осећам нешто у палцу и какипрсту.

У том тренутку млади лекар ставља на одговарајуће место на мозгу број од стерилне бо-

је. Доклегод електрода врши испитивања, лекар поставља бројеве, а други бележи шта болесник осећа у том тренутку. Тако су означене зоне које покрећу вилице, усне, трепавице, нос, браду и друге делове тела. Наједном, код 26 броја, пацијент почиње да више:

— Осећам да ћу да добијем напад. И то јачи но икада раније.

Код ознаке тридесет, електрода јаче притискује мекани део сиве материје. Пацијент почиње да се крути и, дрхћући, више:

— Готов сам!
За то време, на електро-енцефалограму се оцртавају оштри дијаграми епилептичне кризе.

Сати одмичу а за то време, постепено али све јасније се оцртава „епилептогена зона“ у делу слепоочница. Срећом, на томе месту се не налази ниједан од важних центара као, на пример, за вид, слух или центар за дисање. Оболело ткиво је тврдо, као да је од каучука, и лекар га веома пажљиво отстранује помоћу металне цеви за уисавање.

Пошто је прошло седам часова, лекар зашива можданицу кривом иглом. Њега замењује помоћник који спушта калоту, затвара лобању и — још једном епилептичару у свету враћен је нормалан живот.

Кад су други лекари „клоноули“...

Доктор Пенфилд је шеф Института за неурохирургију у Монреалу, највећем центру ове врсте у свету. У њему је досад извршено више стотина сличних операција. У току једне од првих интервенција, 1931 године, електрично испитивање је неочекивано изазвало код једног пацијента веома давна сећања. Захваљујући овом слу-

чају започела су нова испитивања врло необичног механизма памћења.

Доктор Пенфилд је онај исти младић који се на универзитету у Принстауну 1913, бавио многим спортовима, а нарочито фудбалом. Али, његово опредељење за науку догодило се

што ради или не и стално је одговарао да нити шта види нити чује. Али, кад је електрода заиста додирнула одговарајући део, пацијент је тачно описао шта тоново запажа.

Једна млада жена испричала је да се налази у салону куће где је с родитељима станова-

доцније, у Оксфорду. Године 1928, он постаје шеф катедре за неурохирургију Мак Циловог универзитета у Монреалу. Шест година касније, 1934, учествује у оснивању и постаје шеф Института за неурохирургију. Доктор Пенфилд је један од најугледнијих грађана Канаде. Његову вредност данас нико не пориче, али је занимљиво да је тај велики новатор у науци био од својих колега потцењиван дуго година. Један енглески неурохирург, сер Џефри Џеферсон, недавно је о њему рекао: „Вајлдер Пенфилд се посветио изучавању епилепсије у време кад су други лекари престали да раде на овом проблему. Истраживао је пуних 20 година упркос великим препрекама које га нису обесхрабриле.“

Пенфилд је стално тврдио да епилепсија није болест, већ само последица неког можданог обољења. Његова изучавања су показала да је епилепсија буквално електрична експлозија, коју изазива велика количина електрицитета сакупљена у можданом пределу који је оболело. Код преко половине епилептичара ове повреде су последица слабог снабдевања кисеоником или су настале услед озледа главе још приликом рођења.

Изазивање доживљаја из прошлости

Сваке године у Монреал стиже доста болесника из целог света да у Институту за неурохирургију потраже помоћ. Једном приликом, за време операције, која је вршена над једном женом зрелијих година, догодило се нешто необично и истовремено веома значајно за даљи развој медицине. Електрода доктора Вајлдера Пенфилда додирнула је један од два слепоочна лобуса изнад уха. У том тренутку болесница је изненада почела да више, јер је поново преживљавала порођај. Детаљно је описивала лекарима цело породилиште, заједно са звуцима који су се некад чули, као да се све то догађа баш тога тренутка.

Професору Пенфилду је било познато да ако се електродом додирну извесна места на мозгу, може да се изазове отскок ноге или покрет капка. Те и сличне реакције већ су биле означене на једном атласу мождане коре, са којег се лепо могло да чита који делови мозга управљају појединим телесним функцијама. Али, још никад није био изазван ниједан доживљај из раније прошлости.

Убрзо се поновио сличан случај. Млади Јужноафриканац лежећи на операционом столу, одједном се видео усред своје породице. Чуо је клавир и шаље свог брата.

— Али не, докторе! — викнуо је он. То није само обично сећање нечега што је било. Као да се све то поново догађа у овој сали. Знам да се налазим у Монреалу, али ми се чини да је моја родбина око мене.

Једна чиновница је тако поново преживела вишечасовно чекање у некој станици коју је завејао снег. Један човек се присетио заборављеног тренутка из детињства кад је видео непознато лице како прескаче преко оgrade спортског игралишта.

Доктор Пенфилд је рекао пацијенту да ће поговом додирне електродом исти део мозга, и замолио га да тачно опише шта види и чује. Пошто је мозак неосетљив, болесник није могао да зна да ли лекар не-

ла пре петнаест година, и поново је чула марш из „Аиде“ са грамофонске плоче. Слушајући га и сама је певушила. Подизањем електроде музика је престајала, спуштање ју је поново изазивало. Десетак сличних случајева утицали су да доктор Пенфилд утврди постојање сасвим новог медицинског феномена.

Сваког дана наше очи запажају око 500.000 слика. У исто време уши преносе звуке у оближњу зону мозга. Тако се догађа да су слике синхронизоване. И, кад се појави једно одмах се изазива у сећању и оно друго.

Међу милионима ћелија које сачињавају извесне делове мозга, — каже доктор Пенфилд, — пролази једна спроводна нит, нит времена, нит која се одвија током свих будних часова нашег живота. Чим моја електрода покрене на рад ма који део ове нити, догађа се реакција, као да је та нит магнетфонска или филмска трака на којој су утиснуте све ствари које су својевремено привукле човекову пажњу...

Захваљујући доктору Пенфилду и неколиким стотинама тешких епилептичара које није могао да излечи ниједан лекар, већ су морали да се подвргну операцији у његовом Институту, ми смо упознали више веома значајних одлика човечјег мозга, најсавршеније живе машине на свету.

НАЈБРЖА БИЦИКЛИСТИЧКА ТРКА

Најбржа бициклическа трка одржана је недавно на миланском велодрому. Пред 22.000 гледалаца одмерили су снаге двојица највећих спринтера данашњице, Ероле Бадини, победник велике трке око Италије и светски шампион за 1958 годину и француски ас Роже Ривијер који држи светски рекорд у вожњи на један час са 46,9 километара.

Два дива бициклизма кренули су са старта као муње. Била је пријатна ноћ. У почетку трке Ривијер је умакао свом супарнику који га је касније сустигао. Последњих 700 метара пружио је гледаоцима фантастичан приказ. На том кратком делу Ривијер је умакао свом чувеном противнику за читавих 200 метара и улетео као ракета у циљ. Један од гледалаца честитао је успех великом шампиону речима: „Ви сте нови спутник бициклизма“. Просечна брзина у току трке је износила преко 50 км на час. Ривијер има 22 године, висок је 176 сантиметара и тежак 72 килограма. Спрема се да постави нов светски рекорд у најтежој бициклическој дисциплини, спринту на један час. За то време обећава да ће превалити 47,2 километара.

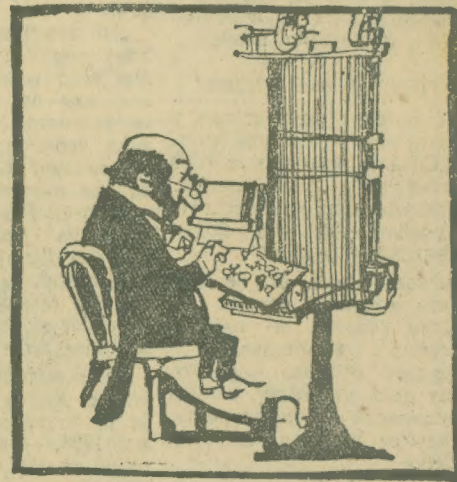
Мала историја штампарства у сликама

Од Гутенберга до данас

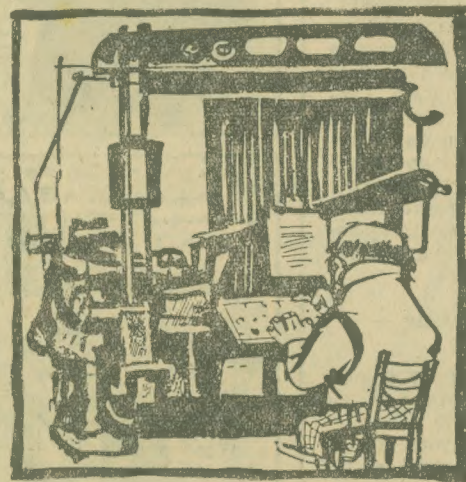
1869—1888

Непрекидно се врше испитивања да би се добила кључна путем аутоматизације која ће омогућити да се фотографије помоћу пинка преносе у дневне листове, илустрације итд.

1890

Јозеф Торн је изумео машину на којој могу да се слажу матрице покретних слова.

1884

Израђена је прва „линотип“ машина. Њен конструктор је Отмар Мергенталер, из Балтимора.

1892

Пронађена је „монотип“ машина за слажање слова, која се састоји од дирки и топионичко. Монотип је пронашао Американац Ланстон.

(Наставиће се)

ПИЛУЛЕ ПРОТИВ АТОМСКОГ ЗРАЧЕЊА

На све стране врше се озбиљна истраживања да се пронађе лек који ће, ако не сасвим да онемогући, а оно бар да ублажи убитачно дејство радиоактивног зрачења. Досад је препоручено у ту сврху више супстанци но, на несрећу, свака од њих морала би да се прогута пре но што зрачење почне. То значи да пилуле не користе ако атомско зрачење наступи непредвидљиво.

Такав је случај на пример са метионином, једном аминокиселином у којој има сумпора. Метионин је створен у лабораторијама индуских научника и у сваком случају дао је занимљиве резултате. Мада наука није много коракнула у погледу заштите од нуклеарних зрачења, важно је да су постигнуте охрабрујући резултати и једног дана, вероватно, израђиваће се пилуле које ће потпуно да штите од радијација.

НЕ, ГОСПОДИНЕ ДАЛИ,

Салвадор Дали, пореклом Шпанац, загонетан је као човек и као сликар. Према ономе како се понаша и шта говори, рекло би се да није при чијој свести. Међутим, његова сестра, која је о свом брату написала књигу, тврди да је то „најнормалнији човек на свету“. За последњих тридесетак година, док је чинио разне експерсе а светска штампа нашироко писала о томе и одгонетала његове поступке, пена далијевих слика је све више расла. Данас, за његово једино платно даје се по неколико милиона франака

га сматрају као генијалног сликара, други, чије мишљење није сасвим за потцењивање, сматрају да је Дали већи рекламер него уметник.

Стално у некаквом усхићењу, гоњен неодољивом снагом стварања — доктор Сигмунд Фројд је за њега рекао

дира у школи лепих вештина у Мадриду. Једном — имао је тада 22 године, он се опклади да ће добити награду за сликарство а да кичицом ни једанпут не додирне платно. Тако је начинио слику стојећи читав метар од платна и баца-

дира у школи лепих вештина у Мадриду. Једном — имао је тада 22 године, он се опклади да ће добити награду за сликарство а да кичицом ни једанпут не додирне платно. Тако је начинио слику стојећи читав метар од платна и баца-

На испиту историје уметности успео је да запањи наставнике. Кад је извукао питање, рекао је да му ни на памет не пада да им одговара, заједно сликати.

— Је ли тачно да сте насликали своју супругу са два печена котлета на њеним раменима? — запито га је један новинар.

— Да, сасвим је тачно, — одговорио је — али с том разликом што котлети нису печени већ сирови.

— А зашто сте то урадили? — Зато што ни моја жена није печена.

— Али зашто котлети и ваша супруга заједно?

— Зато што волим своју жену а волим и котлете. Не видим зашто их не бих смео заједно сликати.

бесконечно удаљене, друге су начињене тако као да излазе из рама због чега се добија утисак да ћете се с њима сударити. Наместо нота на нотном систему он ће насликати мраве, итд.

Кад му је Жорж Матије постао импресарио, он чини још веће настраности. Отада носи омешне, кловновске брчиће због чега сасвим неозбиљно изгледа. Дозвољава да га сликају у свакојаким позама и, једном речи чини све да би изазвао причање о себи па макар и најнеповољније.

И док се људи, препиру да ли је он заиста сишао с ума или не, овај сликар, сада веома у моди, живи сасвим повучено малом месту Пор Лига, на обали Медитерана и — ради. У кућу никога не пушта, свакако да не би одао свој прави лик. Крај њега је једино његова жена, Гала, с којом се венчао 1936 године после смрти њеног првог мужа, чувеног надреалистичког песника Пола Елијара. Ту, у Пор Лига, он ствара слика и збира велике суме новца захваљујући колико свом необичном погледу на сликарство толико и спретној реклами. Зато није чудо што је један познати француски лист, пишући о Салвадору Далију, ставио у наслов чланка следеће речи: „Не господине Дали, ви нисте луди“.

ВИ НИСТЕ ЛУДИ!

Јер тај проблем зна далеко боље од њих. Дошнине, на часу слободног сликања, био је донет готски кип богородице.

Наставник је рекао да свако наслика кип онако како види а Дали је насликао — теразије.

Ипак, Дали није „пронашао Америку“. Још је Ботичели запазио да сунђер, испуњен различитим бојама ако се баца на зид, може да „наслика“ веома занимљив пејзаж. Сличне ствари запажали су и други, на пример Леонардо да Винчи и Виктор Иго који је сликао праве мрље мастилом.

Његово понашање као и његова необична платна брво су га учинили познатим. Али он није знао за предак. Добијао је све веће „убрзање“.

И тако стално, већ пуних 30 година.

Човек с брчићима

Салвадор Дали слика дневно по дванаест часова. Ради врло велике композиције у класичном барокном или каквом другом стилу. Али оно што га чини необичним и суманутим у очима света то су извесне „ситнице“ које се код њега уптићу и у његов приватни живот и његово сликарство. На пример, лажни noktи које ставља преко прстију, начињени су од огледалаца да би се у њима посматрао. Да би лакше ходао носи ципеле на „федер“. На очи ставља календоскопске наочари. Неке фигуре на његовим сликама су

У петој години Салвадор је желео да буде „куварница“, у шестој Наполеон, у осмој је говорио да је Христос, а у десетој је намаљао своју прву слику „Јелену из Троје“. Исте године, о покладама прогласио се краљем карневала: ставио је на главу „куну“, уместо коња узјахао је даску, ушао с оделом у чабар хладне воде и — добро назебао. Но те навике детињарије нису никог узнемиривале.

Тек касније, о њему је почело баш да се говори. Једно пре подне, већ као сликар, дошао је да одржи предавање о сликарству — у гњурачком оделу — „да би што боље могао да продере у дубине потсвесног“. Али, да се предавач не би угушио, неколицина из публике морали су да отрче по бравара који је допустио завртња и подигао штем.

„Њујорк је као рокфор“

Кад је први пут стигао у Њујорк, дао је следећу изјаву: „Сива и прљавобела боја Њујорка чине га зеленим. Потсећа ме зато на неки готски рокфор. Али, ја волим тај смрдљиви сир...“

Прошле године, кад је овај „бркати кловн“, „напети уобличени геније“, и највећи претставник надреализма у сликарству отворно изложио својих дела у Брислу, велики колекционари из целог света, дошли су да виде његових 96 слика.

Колики су његови приходи наслутити се по његовој заузетости. На пример, чувени бродовласник Нијархос и „војвоткиња од Виндзора“ још од прошле године чекају „на ред“ да их Дали портретише. Његови последњи радови, које је завршио, били су, веће платно за једног америчког богаташа на којем је претстављен свети Јован из Компостела, а на пергаменту илустрације Док Кихота. За први рад исплаћено му је 30 милиона франака. Што се тиче Дон Кихота, зна се само толико да је издавач већ продао један примерак великог формата на пергаменту — за десет милиона франака.

Као највећи претставник надреализма, Салвадор Дали је постао популаран у целом свету. Али он сам најбоље зна колико је поред његове велике среће и снобизма публике, његова изванредна уметност за прављење рекламе била у томе пресудна. Неки

да претставља „прототип фанатичног Шпанољца“ — он не престаје да лакрдија и да себи приписује најмрачније пороке и дела која „чини“.

Пре три године штампао је књигу: „Тајни живот Салвадора Далија“ у којој помиње многе ствари којих би се чак и умно поремећени стидео.

Али, штампа и публика све то похлепно „гутају“, о њему се стално говори и, уколико је оговарање веће, цена његових дела расте.

„Не верујте му ниједну једину реч!“

Читајући у тој књизи главље које говори о његовим тобожњим сећањима из детињства, Салвадору старија сестра Ана-Марија Дали се осетила побуђена да напише мању књигу у којој је, на једном месту, изјавила следеће:

„Не верујте му ниједну једину реч кад говори о себи. Мој брат није ништа луди од вас или од мене. Напротив, он је крајње човек. Али, правећи себе будалом дошао је до великог богатства и зато са тим наставља“.

Доктор Румање, који већ годинама прати „бунцања“ сликара Далија, рекао је једном приликом да у својој лекарској пракси није срео још ниједног човека који толико зна шта хоће као он.

За фанатичног Шпанољца једини датум из историје који је достојан памћења је 24 мај 1904, — наравно, дан кад се он родио. Сматра да му је име Салвадор — Опасилац — пророчки дато, јер је његов животни циљ да спасава сликарство од незналица модерне уметности.

На једном месту он пише: „Погледај, Салвадор Дали тек што је дошао на свет и ветар је престао да дува а са неба су нестали облаци. Средоземно Море је тихо а на његовим глатким риблим леђима види се како светлцају, као крљушти, седам боја спектра. Има их тачно седам и утолико боље, јер Салвадору Далију више није ни потребно“.

Уместо богородице — теразије

Упркос његовим причама, Ана-Марија Дали пише о детињству свог брата: „Био је то скроман и повучен дечак, питомог погледа, чије је држање говорило о унутрашњем спокојству. Једино што га је у животу интересовало била су сликарство и поезија...“

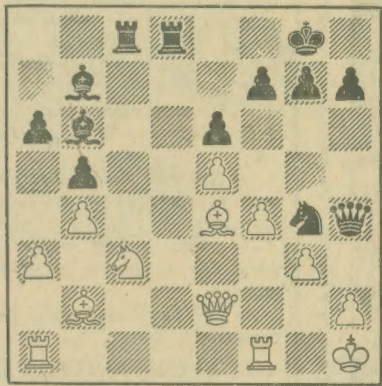
Салвадор је почео с лудоријама тек кад се уписао на сту-

Учимо шах XXXVII

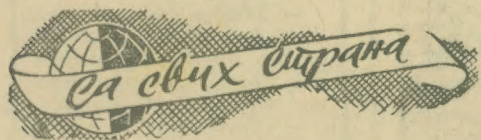
Вратимо се још једном жртвама у шаху. И погледајмо крај партије коју су пре педесет година у Лођу, одиграли Ротлеви и Рубинштајн, а коју многи шахисти сматрају за једну од две-три најлепше партије забележене у шаховској литератури.

Ротлеви је био бели, Рубинштајн црни.

Партија је имала овакав изглед после двадесет и другог похода белог. Сада је Рубинштајн на походу. Његова дама је нападнута, али он је поклада противнику: 22... Тц8! 23. г3:х4 Тц8-д2! Шта сад ово значи? Црни је изгубио даму, а још неколико фигура нуди противнику. 24. Де2:л2 Лб7:е4+ 25. Дд2-г2 Тц3-х3!

Бели се предаје, јер види да му од мата топом на пољу х2 нема спаса.

ПРОТИВ РАДАРА

У једном истраживачком центру у Енглеској повољно напредује израда материјала који може да одоли радару. Танка бакарна подлога прелије се слојем течнок каучука чија дебелина зависи од намене саме плоче. Она може да служи као изолатор од буке у станбеним просторијама, али, још значајнија јој је намена упијања електромагнетских таласа веома мале дужине које емитују радар-апарати.

Сви апарати па и читава сувоземна, ваздушна и поморска превозна средства чији су зидови покривени оваким материјалом, невидљиви су за радарске инструменте, јер не дају одјек. Тако су Енглези, који су пронашли радар у почетку Другог светског рата, сада открили средство које га онемогућује.

СТИЋИ НА ЦИЉ БЕЗ ОПАСНОСТИ

Мнози несрећни случајеви догађају се тек при крају дугог путовања, кад већ уморан возач увиди да је у закашњењу. Или, на самом почетку пута кад возач јури сунше великом брзином услед страха да не задоцни.

Ово само доказује да је за возаче врло важно да у сваком тренутку знају иду ли просечном брзином којом ће стићи на време, да ли касне или сувише журе. Због тога је једна шведска фабрика израдила специјалне направе које бар у овом погледу смањују ризик војње.

Возач, пре но што пође, израчуна којом просечном брзином треба да вози да би на време стигао на одређено место. После тога, у специјалној справи он дотера бројеве да означавају просечну брзину. Нарочиту казаљку стави на нулу, и укључи спој између аутомобилског мотора и направе. Чим кола крену, казаљка се помера са нуле. У току пута она ће му стално показивати да ли иде жељеном брзином, а посебан бројчаник му показује колико је километара у закашњењу.

Према изјави многих возача, ова се направа показала од велике користи.

ЕНЦИМИ

Можда нисте знали да су енцими који померају проценат хемиских процеса у људском организму, уствари нарочита врста протеина.

СВЕТЛЕЋЕ РУКАВИЦЕ

Да би се спречиле многобројне саобраћајне несреће у свету појављују се све нови и нови проналасци. Међу најновије спадају светлуцаве рукавице које у Француској шофери навлаче за време ноћних војњи. Светлост се може лако видети на удаљености од око 450 метара.

ОКРЕТНИ И ЈЕДНИ И ДРУГИ

Шверцери су неуморни, али су неуморни и царински органи. У женском царинском одељењу у Западној Немачкој ову службу успешно обавља једна керуша. То је Гејша, препеличарка, која је специјално тренирана да открива шверцовану кафу на немачко-холандској граници.

ПРВИ ТЕЧНИ ГАС

Познато је да се гасови сада могу претворити у течност, али мало ко зна да је први гас који је успешно претворен у течност био — амонијак. Ово је постигнуто још 1798 године.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ИЗОЛОВАН НОВИ ЕЛЕМЕНТ БЕРКЛИЈУМ

Научници са универзитета у Калифорнији су успели да изолују једва видљиву количину елемента са редним бројем 97. Овај прастари елемент је постојао пре 5.000.000.000 година кад се тек рађао свемир, али је, као и остали елементи тежи од уранијума, пропадао радиоактивном смрћу одмах после стварања. Берклијум је још 1949 године добијен у циклотрону универзитета у Калифорнији али у невидљивим количинама које су брзо нестајале. Чак и количина која је сада добијена на граници је видљивости. Тешка је свега 0,3 микрограма. Ова мала количина је добијена из 8 грама плутонијума у току од шест година. Велики удео у добијању берклијума имао је др Каннингем који је врло вешт у раду са субмикроскопским дозама материје.

ОПИЈУМ И МОРФИЈУМ

Опијум је једна од најпознатијих дрога које неповољно утичу на нервни систем, али се ипак употребљава за справљање многих фармацеутских препарата. Неки научници тврде да је опијум био употребљаван и у давним временима, јер је пронађена махуна мака у неким старим насељима откопаном у Италији и Швајцарској.

Алкалоид опијума — морфијум, данас је добио и нову примену у хирургији. Ако се одређена доза убризга паци-

јенту пре давања опште анестезије хлороформом, он ће појачати њено дејство.

НАПРЕДАК НАУКЕ

После многих испитивања, америчким хемичарима је најзад пошло за руком да произведу једну врсту сира вештачким путем. То је сир чедар, који се углавном употребљава у англо-саксонским земљама.

Када се усирено млеко, коме су додати специјални хемиски производи, стави у једну нарочиту машину, после пола часа добија се вештачки сир док је за природни потребно шест часова. На тај начин само једна енглеска творница уштедеће на производњи у току једне године око 20 милиона динара. По мирису и укусу вештачки сир не заостаје ништа за природним.

ЂУРИЋИ БЕЗ ОЦА

Опити партеногенетског развића, тојест, развића јединке из јајета које није оплођено, врше се већ дуже времена. Научници су успели да на тај начин добију младунце не само код ниских животињских врста, него и код неких сисара.

Један амерички биолог недавно је случајно открио начин којим се може утврдити да ли је женка излегла младунче из неоплођеног јајета. Међу ђуркама које су биле пелцоване против птичјих богиња открио је да су неке, мада неоплођене, ипак излегле младе. Ђурићи, добијени на овај начин разликовали су се од обичних лаким деформацијама очију и палача на нози.

НОВ ПРЕДМЕТ

Ученици Питсбурга, познатог индустриског града САД, унеће у своје распореде ове године и један нов предмет. Децл од осам до четрнаест година је омогућено да изучавају пројектиле и вештачке сателите. У овај предмет укључена је још и медицина простора, астрономија и прављење телескопа.

НЕПРЕКИДНО И ТАЧНО

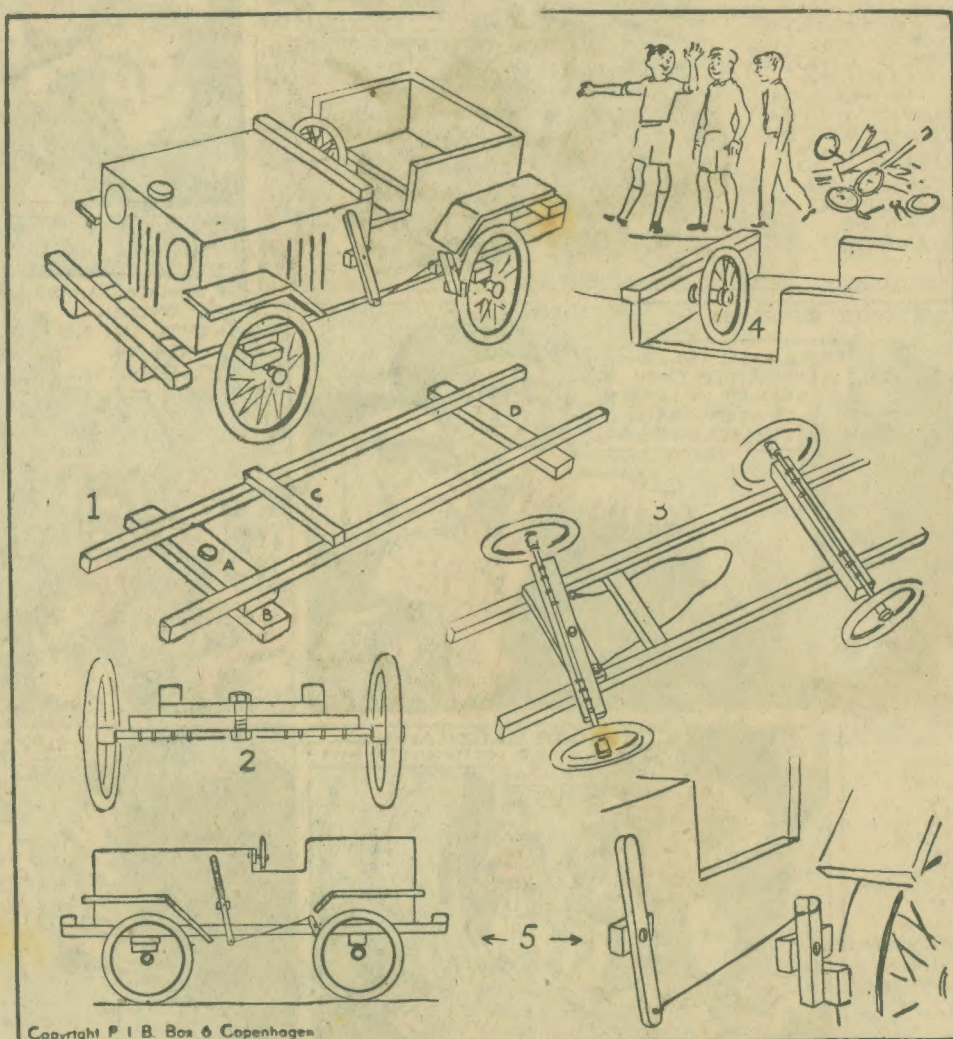
Једно велико и угледно америчко предузеће има више од 2.000 дактилографкиња. Рукководиоци неких других предузећа су се питали на који начин се постиже да све оне буду тачне и савесне на послу. Одговор је био: нађите погодно средство. Уствари они су суботом ујутру све оне дактилографкиње које су у току целе недеље долазиле тачно и радиле савесно, награђивали по једним бесплатним боном — за фризирање.

ЗЕМЉИНА ТОПЛОТА ДАЈЕ ЕНЕРГИЈУ

Током Међународне геофизичке године научници су дошли до важних открића. Једно од њих је и ово — успели су да извуку из Земље топлоту у облику паре, која ће моћи да покреће турбине. Већ данас на том принципу ради једна фабрика у Италији, а друга се гради на Новом Зеланду.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

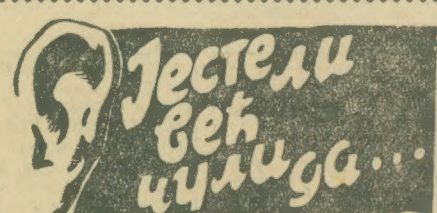
»ЦИП« ОД ДАШЧИЦА

Превозно средство као на нашој слици начиниће помоћу дашчица од сандука и три завојна. Потребна су вам и четкици точка од лезија колица и један точкак за волан.

Прво начините рам (слика 1). Даске А и Б претстављају предњу осовину и осовину којом се управља. Даска С служи за ноге, а Д је задња осовина. У дасци А и Б пробучене су довољно широке рупе да може да прође по великом завртан који се наврће одозго и одоздо. Навртњи не смеју да се чврсто наврну, јер тада горња даска неће моћи да се окреће (види цртеж 2).

На цртежу 3 претстављен је рам племенског возача. Точкиви се причвршћују помоћу експера за покривање коља. На доњој осовини морате пробучити рупе за завртње за које ће се причврстити дебља жица или конопца. Повлачењем левог или десног краја жице, колица се даје правац кретања. Поменути смо и волан. Он, уствари, служи само као украс, јер се много спретије управља ако се крајци жице држе у рукама. Цртеж 5 показује како се прави кочница. Каросерију ћете начинити од делова старих сандука. Пошто је све готово, узмите неку пријатну боју и гумежите свој аутомобил.

... број врста кичмењака, не рачунајући изумрле, достиже 44.000.

... од једног одраслог кита може се добити толико меса колико од 125 волова. Месо кита црвене је боје и по укусу слично говећем.

... енглеска књижевница Афра Бен (1640—1689) прва је жена у Европи која је била професионални драмски писац.

... кобре могу да избаце свој смртонос-

... рајска птица, коју сматрају најлепшом птицом на свету, у-

ствари је близак сродник обичном петлу.

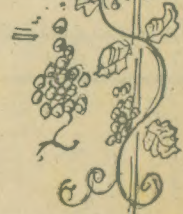
... пове железничке шине биле су дрвене и само су на горњем делу имале гвоздену облогу по којој су се кретали токови.

... од свих животиња, једино хрт и зећ при трчању додирују земљу једновременно обема предњим, односно задњим ногама.

... у Сахари годишње падне око 10 сантиметара воденог талог.

... очи ноја двапут су теже од његовог мозга.

... винова лоза ус-

... прва штампарија у Хрватској основана је у Сењу, 1494 године.

... париски лекар Рене Лаенек (1781—1826) начинио је прву лекарску слушалицу.

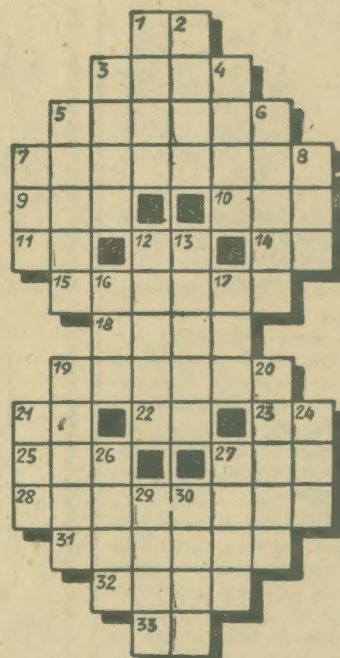
... Атлантук је први пут „савладан“ хеликоптером у јулу 1952 године.

... пева на обронцима Хималаја чак и на висини од 4.000 метара.

Водоравно: 1) иницијали нашег књижевника („Јазавца пред судом“); 2) врста ветра; 3) наш боксер; 4) римски император (37—41); 5) јудејски цар; 6) наша планина; 7) полуострво; 8) позната заменица; 9) немачки предлог; 10) личност из „Илијаде“; 11) корални спруд; 12) лука у Мароку; 13) иницијали пољског астронома; 14) негација; 15) ономатопеја лављега; 16) зонопаг; 17) снови; 18) велики италијански песник; 19) марка фотоапарата; 20) богиња пролећа у словенској митологији; 21) два слова.

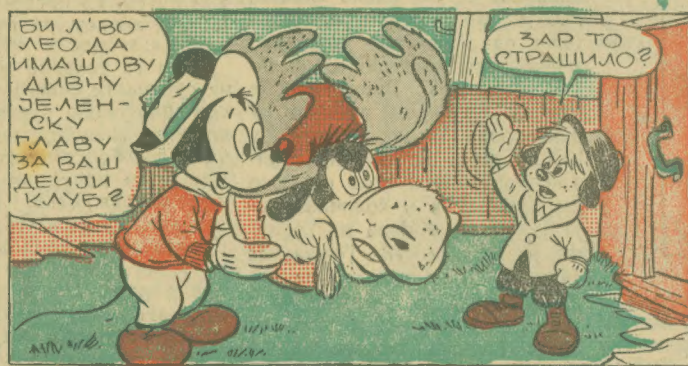
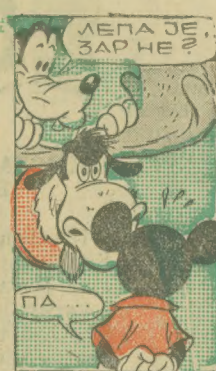
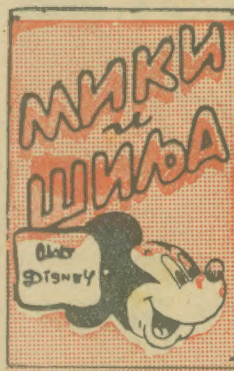
Усправно: 1) носачи у Кини; 2) град у Чехословачкој; 3) дубровачки граматичар и лексикограф; 4) аутомобилска писта у Берлину; 5) друштвени стаљек; 6) планински венац у Сибиру; 7) римски песник („О природи ствари“); 8) син Посејдонов; 9) хемиски елемент; 10) имања која су германски краљеви давали својим ратницима; 11) град у Холандији; 12) мушко име; 13) град у Француској; 14) врста шљиве; 15) пехар; 16) преко (латински); 17) страна женско име; 18) шумска животиња; 19) наша планина; 20) једна Вердијева опера.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Ма; 2) Гаус; 3) сантим; 4) без; 5) сер; 6) Ана; 7) Рила; 8) рт; 9) алмас; 10) Ага; 11) Амој; 12) клана; 13) аљир; 14) Из (Сен Лоран); 15) јача; 16) име; 17) Еди; 18) бет; 19) ацетат; 20) акер; 21) ај.

Усправно: 1) Ман; 2) аут; 3) газа; 4) Сицилија; 5) Сента; 6) Мелар; 7) Вер; 8) Рас; 9) ралов; 10) Галичица; 11) амара; 12) клата; 13) примет; 14) Аје; 15) век; 16) Ибар; 17) ЕКА; 18) Теј.

ЖИВИ ОД ТУБИХ ГРЕШАКА

Пера Ждера дуго је био без посла. Срете га Попај једног дана на улици и зачу-ди се: Пера је био у новом оделу, с најскупљим шеши-ром на глави.

— Сигурно си нашао неко добро место? — упита га По-пај.

— Да, сад лепо живим од туђих грешака, — одговори Пера.

— Збиља? Вероватно ра-диш као коректор у неком листу?

— Не. Ја продајем гуме за брисање!

НЕОДРЕЂЕНО ПИТАЊЕ

На часу рачуна учитељ прозвао Гају па га пита:

— Да ли се твој ујак бави ловом?

— Да!

— Баш добро. А сад ми реци: ако он једног дана уло-ви три зеца, а другог четири, колико то износи укупно?

— То сам не могу тачно рећи, — одговори Гаја.

— Све зависи од тога пошто су зечови тих дана!

БУДУЋИ КРИТИЧАР

— Замисли само, — жали се Паја Хорацију — кад сам се јуче вратио кући затекао сам Влају како цепа руко-пис мог најновијег романа!

— Невероватно! — зачу-ди се Хорације. — Тако мали а већ добар критичар.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Које је највеће слатковод-но језеро на Земљи?
Какав је то горски ветар?
Какав је биљка горун?
Шта је дромбуља?

ОДГОВОРИ

НАЈВЕЋЕ СЛАТКОВОД-НО ЈЕЗЕРО на Земљи је Горње језеро које се налази на граници Канаде и Сједи-њених Америчких Држава. Површина му је око 83.000 квадратних километара, а надморска висина 182 метра. Највећа дубина је 300 ме-тара.

ГОРУН је врста крста, који је веома распрострањен у нашој земљи. Његова кора

и шишарка употребљавају се за штвљење коже, а жир за војења ситња.

ГОРСКИ ВЕТАР је вазду-шна струја или планинске стране, која расхлађује ни-же положаје. У народу за зову још и ноћник. При ве-дром времену, увече или то-ком ноћи он струји е пла-нина према долинама и рав-ницама, доносећи хлађење, нарочито леги.

ДРОМБУЉА је деци ин-струмент, који се састоји из једног танког челичног пера, повијеног на врху, а утерје-ног другим крајем за оксир инструмента, који служи за држање, и то левом руком. На усту се ставља ужи део, у којем се налази челично перо, преко којег иде дах из уста. Челично перо се покре-ће палцем десне руке.

БАШЧАНИК

